

QUẦN-ĐẢO-TRÁO-TÊN

Trường ca thời sự

(Trích đoạn)

Đỗ Quyên

MỤC LỤC

Chương mở: Bờ bắc quân cảng xuất phát

Chương 1: Phương hướng

Chương 2: Hải đăng

Chương 3: Kim chỉ nam

Chương 4: Hải lý

Chương 5 “Thủy triều người nhân loại bẻ”

Chương 6: Vĩ độ

Chương 7: Kinh độ

Chương 8: Vĩ tuyến

Chương 9: Kinh tuyến

Chương 10: Tọa độ

Chương kết: Bờ nam cảng biển tập kết

KÍNH TẶNG NHỮNG NGƯỜI SỐNG CHẾT VÌ BIỂN ĐẢO TỔ QUỐC¹

"Danh chính ngôn thuận"

Khổng Tử (551 - 479 TCN)

¹ Và, xin trân trọng cảm tạ 251 tác giả của những tác phẩm, lời trích... mà trường ca thời sự này mạn phép “liên văn bản”, cũng như chân thành cáo lỗi các đồng tác giả đó về những gì chưa phải ngoài thiện ý của người viết.

*

*“Gìn vàng giữ ngọc”²
“Gìn biển giữ đảo”
(Chương hồi 3.5)*

*

*“Luôn luôn này tiếng kêu than
luôn luôn này nỗi hận hờn luôn luôn”³*

*

*“Tiểu thuyết gia không phải là người hầu của sử gia.”
Milan Kundera (1929 - 2023)*

[...]

CHƯƠNG 1 **Phương hướng**

(Các khúc vô đề)

1.1

... Trường ca
trường ca
trường ca quần đảo
nóng (n)/lòng sao bốn làn đạn luôn chờ

² Thành ngữ.

³ Nguyên bản tiếng Pháp “Toujours il y eut cette clameur / Toujours il y eut cette fureur” (Saint-John Perse, trường ca Lưu Đày / [Exil](#)) là lời đề từ trong bài thơ [Trường Sa Hành](#) của Tô Thùy Yên.

thưa vâng

chính xác quần đảo kia
đã phạm cú lừa lịch-sử-gặm-bàn
luyện thuyên tào lao lời thôi ôi cũng đành

phận bà-già-lịch-sử

bàn bốn chân

chuột bạch chuột cống chuột đồng chuột cảnh chuột nhắt cắn gặm tùm lum
bà già thêm một phen
thua kẻ cướp⁵ và

chuột

Ới quần đảo ta ơi
nói càng thêm khổ⁶

[...]

1.4

... Kia

5 “Sự chuẩn bị của Trung Quốc

Đêm 17 tháng 1 năm 1974, Chu Ân Lai nhận báo cáo tình hình Hoàng Sa từ [...] Cục phó Cục Tác chiến Bộ Tổng tham mưu Quân Giải phóng Nhân dân Trung Quốc. Sau đó Chu Ân Lai cùng với Diệp Kiếm Anh viết báo cáo gửi Mao Trạch Đông đề nghị phái quân ra quần đảo Hoàng Sa. Mao Trạch Đông phê vào bản báo cáo [...]: “Đồng ý!” và nói rằng, “trận này không thể không đánh”. Mao Trạch Đông giao cho Diệp Kiếm Anh và Đặng Tiểu Bình trực tiếp chỉ huy trận đánh tại quần đảo Hoàng Sa. Đây là trận đánh đầu tiên của Đặng Tiểu Bình khi mới được phục chức sau 7 năm đi ‘cải tạo’. Ngày 18/1/1974, Chu Ân Lai triệu tập cuộc họp Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Trung Quốc để thảo luận về tình hình Hoàng Sa và lập ra Ban chuyên trách 5 người để đối phó với các diễn biến có thể xảy ra (...) gồm: Diệp Kiếm Anh (Chủ nhiệm), Vương Hồng Văn, Trương Xuân Kiều, Đặng Tiểu Bình và Trần Tích Liên.” [...]

“Trung Quốc chiếm toàn bộ Hoàng Sa

Trong khi chiến sự đang diễn ra tại Hoàng Sa, Diệp Kiếm Anh, Đặng Tiểu Bình [...] báo cáo lên Mao Trạch Đông đề nghị cho phép quân đội Trung Quốc chiếm tất cả các đảo do Việt Nam Cộng hòa kiểm soát. Mao Trạch Đông đã chấp thuận đề nghị này. Khi hải chiến Hoàng Sa kết thúc, sau khi nghe báo cáo, Đặng Tiểu Bình đã chỉ thị cho Quân khu Quảng Châu tiếp tục đánh chiếm các đảo Hoàng Sa, Hữu Nhật và Quang Ảnh.”

(“[Hải chiến Hoàng Sa 1974](#)”, vi.wikipedia.org 19/1/2024; “[50 năm Hải chiến Hoàng Sa: Bài học lớn cho Việt Nam](#)”; Toshi Yoshihara & Mỹ Hằng, [bbc.com](#) 16/1/2024; “[Tổng thống Thiệu ra lệnh tái chiếm Hoàng Sa, nhưng...](#)”, [nhadatphucankhang](#) 1/2/2016); “[Chiến dịch tái chiếm Hoàng Sa bất thành của không lực VNCH](#)”, Lê Đức Dục [baotienngdan.com](#) 19/1/2021).

6 Theo bài thơ [Văn tế Ngạc Nhi](#) (Nguyễn Khuyến).

kia kìa
nguyên vẹn quần đảo
to đùng bát điều
từng bị đánh tráo
trắng trợn tráo trở trắng tráo
cái gọi là chủ quyền
(hơ hơ bản quyền
ôi cái mỹ tự đến từ
đám văn nhân viễn vông
mà chưa hẳn vô tích sự
cầm súng không chặt ngón cò
cầm xẻng chống lại súng run tay tê thấp khớp
ở xa la lớn nếu ta là thi sĩ nhớ
hải chiến kia đã không thể hiện hình⁷⁾)

Cú nữa thảm thê thêm
14 năm sau⁸
một ngày này xuân mơn

64 quân sĩ công binh tay không trụ chân đồng bãi đá
Trung úy

Phó chỉ huy trưởng đảo
sừng sững giữ cờ
như nâng thập tự
lừng lững thét vang
ngươi chết đảo không mất
lời thề hải quân Tổ quốc
*kẻ muốn nhổ ngọn cờ khỏi ngực
thì nhận đây dòng máu nóng hực ra⁹*

không ngọn gió nào như gió ở đây

7 Theo "Mọi thứ nay kết thúc thật rồi. Nếu tôi thực sự là một nhà thơ, tôi đã có thể ngăn cản cuộc chiến." - *Ghi chép khuyết danh 23/8/1939, một tuần trước khi Chiến tranh thế giới thứ hai bắt đầu* (Elias Canetti; [Nghề của Nhà thơ](#), Quyên Hoàng dịch từ bản dịch tiếng Anh, [vanviet.info](#) 18/11/2023).

8 "[Xung đột giành quyền kiểm soát tại quần đảo Trường Sa 1988](#)", và "[Trần Văn Phương](#)" ([vi.wikipedia.org](#) 14/3/2024).

9 Theo bài thơ [Gửi Quần Đảo Trường Sa](#) (Đỗ Nam Cao, [thethaovanhoa.vn](#) 30/10/2012).

mảng thân thể xẻ
đổ chói
không ụ sỏi
không nắm mồ
cột mốc gió
nghìn năm
ngạo nghễ
sự thật như cát
*không ngọn gió nào như gió ở đây
gió ngằm gió nổi gió cuốn chiếu gió ngang dọc*

64 kiểu gió 64 cuộc đời¹⁰

*mộ gió¹¹ đây
đất thành xương cốt
cứ gọi lên là rõ hình hài
mộ gió đây
cát vun thành da thịt
mịn màng đi
dịu dặt bên trời...*

*mộ gió đây
những phút giây biển lặng
gió là tay ôm ấp bến bờ xa
chạm vào gió như chạm vào da thịt
chạm vào
nhói buốt
Vàng Sa*

*mộ gió đây
giăng từng hàng từng lớp
vẫn hùng binh giữa biển đảo xa khơi
là mộ gió
gió thổi hoài thổi mãi
thổi bùng lên*

10 Theo bài thơ [Gió Hoàng Sa](#) (Hoàng Vũ Thuật, thivien.net 19/1/2024).

11 Mộ tượng trưng theo nghi lễ chiêu hồn những chiến binh thời Nguyễn đi bảo vệ chủ quyền biển, đảo, không trở về.

*những ngọn sóng
ngang trời¹²...*

liệu chẳng động lòng Chúa Phật

bằng không

cả trăm đảo đá bãi đảo nhỏ còn cát rạn đá ngầm bãi cát ngầm bãi cạn bãi ngầm
đã bị đánh tráo bổ láo bổ thiên

ngay và luôn

sau vài chục cho chí vài trăm sát na

mấy nổi

Cái gọi là chủ quyền¹³

và tất nhiên kéo theo cả hệ-thống-công-rãnh

(chật

là nói cái hệ thống nhà *bển*)

nhất trí đồng loạt mạo danh

Bổ khí thời 4.0 mặt danh

12 Theo toàn bộ bài thơ [Mộ Gió](#) (Trịnh Công Lộc, vanhocnghethuathatinh.org.vn 25/7/2021).

13 “Ngày 12/7/2024 đánh dấu tròn 8 năm Tòa Trọng Tài Quốc Tế xác định rằng các yêu sách hàng hải mở rộng của Trung Quốc ở Biển Đông là không phù hợp với luật pháp quốc tế. (...) Tám năm sau, Việt Nam, Philippines vẫn phải đối phó với những hành động bạo lực, hăm dọa của Trung Quốc trong chiến lược “mưa dầm thấm lâu” độc chiếm Biển Đông (...) Các hành động của Trung Quốc phản ánh sự coi thường trắng trợn đối với luật pháp quốc tế”, theo thông cáo của ngoại trưởng Mỹ ngày 11/7. Phía Liên Hiệp Châu Âu khẳng định trong một tuyên bố ngày 12/7 rằng phán quyết của Tòa Trọng Tài Thường Trục năm 2016 có giá trị ràng buộc pháp lý đối với các bên liên quan. Tuy nhiên, đối với Bắc Kinh, chỉ có luật quốc gia của Trung Quốc mới có giá trị ở Biển Đông. (...)

Chiến lược này được ban thành luật về vùng lãnh hải tháng 2/1992. Thoạt nhìn định nghĩa “lãnh hải” của Bắc Kinh phù hợp với Công ước Liên Hiệp Quốc về Luật Biển (UNCLOS) 1982 mà Trung Quốc là thành viên. Nhưng điểm nguy hiểm nằm ở tuyên bố 1958, được nhắc lại trong bộ luật 1992, theo đó lãnh thổ đất liền của Trung Quốc bao gồm Đài Loan và các nhóm đảo khác như Sankaku/Điếu Ngư (tranh chấp với Nhật Bản), Bành Hồ, Đông Sa, Tây Sa (quần đảo Hoàng Sa), Nam Sa (quần đảo Trường Sa). Do đó, Bắc Kinh tuyên bố chủ quyền đối với 80 đến 90% diện tích Biển Đông. Yêu sách này được chính thức ghi trong tài liệu “đường 9 đoạn”, lần đầu tiên được chính phủ nước Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa công bố chính thức bằng một công hàm ngoại giao gửi tới Liên Hiệp Quốc vào tháng 5/2019. (...) Bản thân tuyên bố này đã là một hành động kiểu “chuyện đã rồi” (...)

Biển Đông sẽ là địa điểm thử nghiệm đầu tiên về một trật tự mới mang màu sắc Trung Hoa, trước khi chuyển sang giai đoạn tiếp theo, đó là thống nhất với đảo Đài Loan.”

(“[Việt Nam trước chiến lược “mưa dầm thấm lâu” của Trung Quốc để độc chiếm Biển Đông](#)”; [Lénaïck Le Peutrec / RFI, rfi.fr 15/7/2024](#)).

sanh nhằm phiên bản tỏ vẻ chuẩn khó thể chỉnh bởi Ai¹⁴ quái thai
(lại là quái thai phi bản quyền mới nhọc lòng bá tánh
chả làm sao kiện tụng nổi bởi hoài công mà đấm đại-lục-bông)

Mách số Nam Tào Bắc Đẩu
bến vút xuống thềm lục địa này¹⁵ hai Quân-đảo-tráo-tên
rồi ạ
(các thêm khác ư có nhẽ cũng tùm lum tà la)...

... Đường hồi hương nhớ đầy
chiều chậm đưa chân ngày
tiếng buồn vang trong mây
tiếng buồn vang trong mây
có phải sầu vạn cổ
chất trong trường ca nay
tôi là người viết lách
mắt đảo khó làm khuây
ngỡ lòng mình là biển
ngỡ hồn mình là mây
nhớ đảo nâng bút viết
sóng buồn bay lên đây...¹⁶

1.5 ĐIỆP KHÚC

... Bạn đã nghe về hai trận hải chiến xa xưa?
Bạn đã biết ai đã thua cả hai lần yêu nước?¹⁷...

CHƯƠNG 2 Hải đăng

14 Trí tuệ nhân tạo (*Artificial intelligence*).

15 Theo “Việt Nam vút xuống thềm lục địa này ba tên đế quốc” (*Chế Lan Viên, bài thơ [Bến Và Người](#)*).

16 Theo bài thơ [Màu Cây Trong Khói](#) (*Hồ Dzếnh*).

17 Theo “Bạn đã nghe về trận hải chiến xa xưa? / Bạn đã biết ai đã thắng dưới ánh trăng sao đêm ấy?” (*W. Whitman - Trường ca [Bài Hát Chính Tôi](#), Tlđd*).

Bộ tư lệnh Hải quân vừa hoàn thiện kể như mỹ mãn

Danh sách các ngọn hải đăng

cực kỳ oách

và rất chi là vô cùng cần thiết

Hội Thi sĩ nhà ta

thi lệnh như sơn

nương theo

nghe nói đang túi bụi sắp xếp

các hải đăng phù tiêu của mình

theo đúng chuyên môn

Ấy là

Danh sách thi phẩm về biển đảo

thi ca giảng hàng thẳng lối gióng ra chủ quyền cương vực Tổ quốc ngoài khơi¹⁸

18 Xin dẫn xuất một danh sách tượng trưng.

Thơ:

[Trường Sa hành](#) (Tô Thuỳ Yên); [Gửi quân đảo Trường Sa](#) (Đỗ Nam Cao); [Thơ tình người lính biển](#), [Đợi mưa trên đảo Sinh Tồn](#), [Lính đảo hát tình ca trên đảo](#), [Đoạn văn xuôi chép ở đảo chìm](#), [Đồng đội tôi trên đảo Thuyền Chài](#), [Hát về hòn đảo chìm](#) (Trần Đăng Khoa); [Tổ Quốc nhìn từ biển](#), [Thêm một lần Tổ quốc được sinh ra](#), [Tổ quốc bên bờ biển cả](#) (Nguyễn Việt Chiến); [Mộ gió](#), [Từ biển mà đi](#), [Thơ viết về biển](#), [Còn đây, Hoàng Sa!](#), [Vòng hoa quanh đảo Gạc Ma](#) (Trịnh Công Lộc); [Em hãy về với biển đảo quê hương](#), [Huyền đảo quê hương](#) (Giang Nam); [Gần lắm Trường Sa](#) (Lê Thị Kim); [Một Trường Sa, mọi Trường Sa](#); [Từ Trường Sa](#), [Trường Sa](#), [Lời người lính ở đảo Sơn Ca](#) (Đặng Huy Giang); [Đất đi chơi biển](#) (Phạm Đình Ân); [Gió Hoàng Sa](#), [Mắt Trường Sa](#) (Hoàng Vũ Thuật); [Thao thức từ Lý Sơn](#) (Nguyễn Kim Ngân); [Một trưa Trường Sa](#), [Rau Trường Sa](#) (Vương Trọng); [“Nếu tôi là người Trung Quốc”](#), [Nắng nóng Trường Sa](#), [Trường Sa dây bí, dây bầu...](#) (Lê Huy Mậu); [Sóng Gạc Ma](#) (Huy Tùng); [Thao thức Trường Sa](#) (Nguyễn Thế Kỷ); [Gửi Trường Sa](#), [Thời sự tháng 5.2014](#), [Lời mẹ dặn](#), [Đêm đầu tiên ở biển xanh](#) (Lê Minh Quốc); [Chuyện ở Trường Sa](#) (Thuận Hữu); [Biển thức](#) (Vũ Thanh Hoa); [Ở toa đò 15 vĩ Bắc 111 kinh Đông](#), [Vẫn một Trường Sa trong thơ](#); [Trùng khơi](#) (Trần Thế Vinh); [Tình ca sau đêm bão](#) (Trúc Chi); [Trái bàng vuông ở đảo Trường Sa](#); [Nhịp tim kê chân đảo](#) (Lê Thị Mây); [Khúc ru con khi biển Đông dậy sóng](#) (Trà Hoa Nữ); [Thao thức từ Lý Sơn](#) (Nguyễn Kim Ngân); [Trăng ở Trường Sa](#), [Trường Sa áo trắng](#) (Nguyễn Đình Xuân); [Biển đảo quê hương](#) (Trần Ngọc Hường); [Chú ở Trường Sa](#) (Nguyễn Lâm Thắng); [Tháng tư](#), [Trường Sa](#) (Nguyễn Khoa Diễm); [Tổ quốc tôi ba nghìn cây số biển](#) (Nguyễn Ngọc Phú); [Thơ từ Trường Sa](#), [Mưa Trường Sa đón khách](#) (Nguyễn Hữu Quý); [Chiến sĩ đảo Song Tử Tây](#), [Áo dài ở Trường Sa](#) (Phùng Văn Khai); [Nhớ Trường Sa](#) (Đỗ Quý Doãn); [Sóng Gạc Ma](#) (Huy Tùng); [Tiếng chuông chùa trên đảo](#) (Lê Quang Sinh); [Con mắt long lanh](#) (Mai Thìn); v.v...

Trường ca và thơ dài:

[Chuyện một đêm ở Cồn Cỏ](#) (Nguyễn Trọng Oánh); [Ba phần tư trái đất](#) (Thi Hoàng); [Hoàng Sa hành](#) (Nguyễn Hữu Nhật), [Trường ca biển](#) (Hữu Thịnh); [Hào phóng thêm lục địa](#) (Nguyễn Thanh

Vậy nên nơi đây

mạn phép xưng danh Mỗ-quần-đảo

(giải quyết tí khâu oai)

trường-ca-ca liệu bút gỗ mỗ làng thơ

Chiềng làng chiềng chạ

dân ta khắp nơi

từ lòng đất nước

ra 4 phương trời

12 phương biển

đông tây nam bắc

tây đông bắc nam

nam bắc đông tây

tây nam đông bắc

ai có ai biết

thơ ngắn thơ dài

ca dao đồng dao

trường ca càng oách

nói chung tóm lại

hễ cứ văn văn

yêu nước thương biển

nhớ quần nhớ đảo

chữ S dậm khơi

gửi tên sáng tác

nhập vô Danh sách

có trọn vẹn bài

hoặc vài câu trích

Mừng); [Biển mặn](#) (Nguyễn Trọng Tạo); [Huyền thoại biển và Tàu Không số](#) (Trung Phương); [Hạ thủy những giấc mơ](#) (Nguyễn Hữu Quý); [Mười bảy khúc đảo ca](#) (Dương Thuấn); [Đảo chìm, Hơi thở rừng hời](#) (Vương Trọng); [Tổ quốc - đường chân trời](#) (Nguyễn Trọng Văn); [Trường ca Hoàng Sa - Trường Sa](#) (Nguyễn Hữu Việ); [Trường ca biển Đông & giữ hồn dân tộc](#) (Nguyễn Nhã); [Biển và tôi](#) (Nguyễn Ngọc Phú); [Nước non mặt biển](#) (Nguyễn Quang Hưng), [Ngang qua bình minh](#) (Lữ Mai); [Sóng trầm biển dựng](#) (Đoàn Văn Mật); [Nơi khôn thiêng của biển](#) (Lương Hữu Quang); [Quần-đảo-tráo-tên](#) (Đỗ Quyên); v.v...

("Trường ca Việt Nam: Tác giả và tác phẩm"; Đỗ Quyên; [vanviet.info 28/4/2015](#), [vanhoanghean.com.vn 3/10/2011](#)).

oen-com¹⁹ bằng thích

buổi đầu tiếng mõ chưa ngân
chưa đầy chưa vẹn đặng phần xứng danh
cũng xin gom chút lòng lành
rất mong tạ lỗi chờ lần nữa cơ
mõ-quần-đảo chiềng làng thơ...

(*Điệp khúc*)

... Bạn đã nghe về hai trận hải chiến xa xưa?
Bạn đã biết ai đã thắng cả hai lần cướp nước?²⁰...

CHƯƠNG 3

Kim chỉ nam

3.1 BIỂN ĐẢO VÒNG KIM CÔ

cái vòng biển đảo cong cong²¹
người mong phòng vệ²² kẻ hòng tấn công²³
cong cong biển đảo cái vòng
kẻ hòng bành trướng²⁴ người mong thủ thành²⁵

19 Welcome (*Đón nhận*).

20 Theo "Bạn đã nghe về trận hải chiến xa xưa? / Bạn đã biết ai đã thắng dưới ánh trăng sao đêm ấy?" (*W. Whitman, Tỉđd*).

21 Theo "Cái vòng danh lợi cong cong / Kẻ hòng ra khỏi, người mong nhảy vào." (*Ca dao*).

22 "[Người Philippines ủng hộ dùng biện pháp quân sự chống Trung Quốc trên Biển Đông](#)" (*bbc.com 11/ 6/2024*); "[Ngôi nhà chung" giữa Biển Đông](#)" (*Thanh Tú-Thu Trang, vannghequandoi.com.vn 22/5/2024*); "[35 năm thành lập nhà giàn DK1: 'Thành đồng' bảo vệ chủ quyền biển đảo](#)" (*tuoitre.vn 5/7/2024*); "[Gặp người lính trọn tình yêu với nhà giàn DK13](#)" (*tuoitre.vn 5/7/2024*); "[Việt Nam và Philippines hoàn thành diễn tập chung đầu tiên trên Biển Đông](#)" (*bbc.com 10/8/2024*); "[Biển Đông: Trung Quốc áp dụng 'chia để trị', Việt Nam và Philippines nên làm gì?](#)" (*bc.com 12/8/2024*).

23 "[Trường nhớ "vòng tròn bắt tử"](#)", *vannghequandoi.com.vn 21/7/2024*.

24 "[Biển Đông: Trung Quốc có thể cân bằng sức mạnh quân sự với Mỹ?](#)", *bbc.com 18/6/2024*.

25 "[Bồi đắp ở Trường Sa: '2024 sẽ là năm kỷ lục của Việt Nam'](#)" (*bbc.com 12/6/2024*); "[Hà Nội hành động: Việt Nam tăng cường mở rộng ở Trường Sa](#)" (*AMTI/Lê Nguyễn biên dịch, dskbd.org 9/7/2024*); "[Liệt sĩ DK1 - thanh xuân ở lại trùng khơi](#)" (*laodong.vn 27/7/2024*); "[15 năm và cuộc khởi hành về biển đảo](#)" & "[DK1 – 20 năm giữ thêm lục địa](#)" (*Lê Đức Dục; baotienngdan.com 23/8/2024 & tuoitre.vn 19/6/2009*).

biển đảo cái vòng cong cong
người mong yên vị²⁶ kẻ hòng bá vương²⁷
biển đảo cong cong cái vòng
kẻ hòng xâm lấn người mong chống chèo²⁸

cái vòng biển đảo cong cong
người mong chài lưới²⁹ kẻ hòng cất phao
cong cong biển đảo cái vòng
kẻ hòng tập trận người mong yên bình³⁰
biển đảo cái vòng cong cong
người mong thương thảo kẻ hòng leo thang³¹
biển đảo cong cong cái vòng
người mong đối tác³² kẻ hòng đối phương³³

cái vòng biển đảo cong cong
người mong hữu thủy³⁴ kẻ hòng vô chung³⁵
cong cong biển đảo cái vòng

26 "[Những câu chuyện về 2 quần đảo tiền tiêu ở Biển Đông](#)", *vanvn.vn* 21/3/2024.

27 "[Trung Quốc cho bắt hết người ngoại quốc xâm phạm Biển Đông](#)", *nguoi-viet.com* 15/6//2024.

28 "[Việt Nam hàm ý gì khi phản đối tàu Haiyang-26 của Trung Quốc?](#)", *rfa.org* 11/6/2024.

29 "[Tàu cá ngư dân Quảng Ngãi bị đánh đập dã man trên biển đã về đến đất liền](#)" (*tienphong.vn* 1/10/2024); "[Tàu Trung Quốc đã tấn công, đánh đập ngư dân Quảng Ngãi như thế nào?](#)", (*bbc.com* 2/10/2024); "[Kiến quyết phản đối lực lượng Trung Quốc hành xử thô bạo với ngư dân Việt Nam](#)" (*vnexpress.net* 2/10/2024).

30 "[Khát vọng phát triển Trường Sa](#)" (*Lê Đức Bảo, nld.com.vn* 24/3/2024); "[Kiều bào 22 nước thăm Trường Sa, nhà giàn DK-I dịp 30-4](#)" (*tuoitre.vn* 30/4/2024); "[Đưa diên ra quần đảo Trường Sa](#)" (*Trần Quang Quý, vanvn.vn* 11/6/2024); "[Tác nghiệp ở Trường Sa](#)" (*vannghequandoi.com.vn* 18/6/2024); "[Cuộc thi viết về chủ quyền: Nghĩa trang liệt sĩ dưới biển, tại sao không!](#)" (*Nguyễn Quốc Đạt, Nguyễn Thị Thu Thủy - nld.com.vn* 23/5/2024); "[99 tác phẩm trưng bày tại "Yêu lắm Trường Sa ơi"](#)" (*vannghequandoi.com.vn* 2/8/2024); "[Khai giảng đặc biệt của thầy giáo viết tâm thư đến tới Trường Sa](#)" (*vietnamnet.vn* 5/9/2024).

31 "[Trung Quốc ra quy định bắt người, Việt Nam lên tiếng nhưng không rõ ràng](#)", *bbc.com* 23/5/2024.

32 "[Cảnh sát biển Việt Nam và Trung Quốc kết thúc tốt đẹp chuyến tuần tra liên hợp](#)" (*dangcongsan.vn* 29/4/2024).

33 "[Phóng viên BBC trên Biển Đông: 'Đủ gần để thấy mặt nhau' khi bị tàu Trung Quốc truy đuổi](#)", *bbc.com* 2/5/2024.

34 "[Việt Nam phản đối tàu bệnh viện Trung Quốc đến quần đảo Hoàng Sa](#)" (*laodong.vn* 23/5/2024); "[Trao bằng Tổ quốc ghi công cho 3 liệt sĩ hy sinh ở quần đảo Trường Sa](#)" (*tuoitre.vn* 4/7/2024); "[Việt Nam nộp Đề trình Ranh giới thềm lục địa mở rộng ở Khu vực Giữa Biển Đông](#)" (*bbc.com* 18/7/2024); "[Thềm lục địa mở rộng ngoài 200 hải lý và quyền của Việt Nam](#)" (*tuoitre.vn* 18/7/2024); "[Bảo tàng Trường Sa có kiến trúc hướng về Biển Đông](#)" (*vnexpress.net* 1/8/2024)..

35 "[Hãng xe diên Trung Quốc xin lỗi vì ghi 'Tây Sa', 'Nam Sa' trên bản đồ](#)", *Tlđd*.

người người kẻ kẻ hòng mong bắt hòa³⁶
biển đảo cái vòng cong cong
người người mong kẻ kẻ hòng bắt tuân³⁷
biển đảo cong cong cái vòng
kẻ kẻ hòng người người mong bắt toàn³⁸

cái vòng biển đảo cong cong³⁹

3.2 VỊ LAI BIỂN ĐẢO

Không phải lúc nào chúng ta cũng
có thể gìn giữ được tương lai
cho biển đảo nhưng chúng ta luôn
có thể gìn giữ biển đảo cho
tương lai⁴⁰

3.3 DÃY ĐÁ CHÌM ĐA ĐOAN

36 [“Biển Đông: Trung Quốc có thể cân bằng sức mạnh quân sự với Mỹ?”](#) ([bbc.com 18/6/2024](#)); [“Biển Đông: 'Trung Quốc âm mưu chia rẽ, Việt Nam và Philippines nên đoàn kết’](#) ([bbc.com 6/5/2024](#)); [“Philippines nêu 'lằn ranh đỏ' trên Biển Đông”](#) ([vnexpress.net 1/6/2024](#)); [“Philippines quyết chống Trung Quốc ở Biển Đông, Việt Nam thì sao?”](#) ([nguoi-viet.com 20/6/2024](#)); [“Việt Nam kêu gọi Trung Quốc, Philippines kiềm chế tối đa trên Biển Đông”](#) ([vnexpress.net 21/6/2024](#)); [“Biển Đông căng thẳng, Việt Nam muốn nói chuyện với Philippines”](#) ([bbc.com 23/6/2024](#)); [“Biển Đông nhìn từ một báo cáo của Quốc hội Mỹ”](#) ([cuoituan.tuoitre.vn 9/9/2024](#)).

37 [“50 năm Hải chiến Hoàng Sa: Bài học lớn cho Việt Nam”](#) ([Toshi Yoshihara & Mỹ Hằng, bbc.com 16/1/2024](#)); [“Trung Quốc nói đã 'đuổi' tàu khu trục Mỹ áp sát Hoàng Sa”](#) ([bbc.com 11/5/2024](#)); [“Quan hệ Trung-Việt thời ‘hậu Nguyễn Phú Trọng’ không nên xuất hiện bất kỳ sự chệch hướng nào”](#) ([Phùng Siêu, biên dịch Lê Thị Thanh Loan \[nghiencuuquocte.org 21/7/2024\]\(#\)](#)).

38 [“50 năm Hải chiến Hoàng Sa: Hoàng Sa, bao giờ lấy lại?”](#) ([Ngô Thị Kim Cúc, bbc.com 22/1/2024](#)); [“Việt Nam rất quan ngại về những căng thẳng gần đây ở Biển Đông”](#) ([thanhnien.vn 28/3/2024](#)); [“Viên nghiên cứu Trung Quốc nói Việt Nam bồi đắp các đảo 'chiếm đóng trái phép', báo Việt Nam phản công”](#) ([bbc.com 17/5/2024](#)); [“Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng qua đời ảnh hưởng thế cục Biển Đông thế nào?”](#) ([bbc.com 1/8/2024](#)); [“Trung Quốc sắp khai thác mỏ khí đốt 'siêu cạn ở vùng nước siêu sâu' trên Biển Đông”](#) ([bbc.com 9/8/2024](#)).

39 [“Giảng viên trẻ mê nghiên cứu về chủ quyền ra sách về Hoàng Sa - Trường Sa”](#) ([Lưu Đình Long, vietnamnet.vn 22/5/2024](#)); [“Nhà nghiên cứu Nguyễn Đình Đầu qua đời”](#) ([vnexpress.net 20/9/2024](#)).

40 Theo [“Không phải lúc nào chúng ta cũng có thể xây dựng được tương lai cho thế hệ trẻ, nhưng chúng ta luôn có thể xây dựng thế hệ trẻ cho tương lai”](#), [Franklin Roosevelt](#) ([“Toàn văn phát biểu của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước ở Đại học Columbia”](#), [vietnamnet.vn 24/9/2024](#)).

... quần đảo - định nghĩa là gì
là cái nửa thế kỷ đi qua rồi

quần đảo - định nghĩa là chi
là cái nửa thế kỷ gì cũng qua

quần đảo - định nghĩa là sao
là ta là địch lộn nhào thế nhân

quần đảo - định nghĩa thế a
thế hệ trước để hệ sau nợ thù

quần đảo - định nghĩa thế ru
thế thời thế thời thế dù có chi⁴¹

quần đảo - định nghĩa làm gì
định nghĩa quần đảo tìm kim nghìn trùng

quần đảo là ở trong tim
quần đảo là dây đá chìm đa đoan⁴²...

3.4 TOÁN HỌC QUẦN ĐẢO

Bổ đề cơ bản cho các dạng quần đảo không tự bị tráo tên

Yêu quần đảo về cơ bản là cảm thấy liên quan đến số phận của lãnh hải đất nước mình⁴³

3.5 TƯ BẢO VẬT

41 Theo về đối "Gặp thời thế, thế thời phải thế" (Ngô Thi Nhậm).

42 Theo "Quê hương là trái đất đầy đa đoan", trường ca Lục Bát Lên Đồng (Thế Dũng).

43 Theo "Yêu nước, về cơ bản, là cảm thấy "liên quan" đến số phận của đồng bào mình" ("[GS Ngô Bảo Châu: Thấu hiểu toán học hay thấu hiểu thế giới trong chính chúng ta](#)"; Phan Thị Hà Dương, [trithucvn.co](#) 17/8/2024).

Bộ tứ bảo vật tiền nhân truyền hậu thế
liên văn bản ngay tại đây chính lúc này

&

Gìn vàng giữ ngọc⁴⁴
Gìn biển giữ đảo

&

Canh sông khéo nấu thì ngon
Mẹ già khéo tán thì con đất chồng⁴⁵

Đảo xa khéo giữ thì bền
Vua lành khéo quản thì dân ấm đời

&

Trai khôn đem bễ về nhà
gái dại vác cả đảo nhà theo trai⁴⁶

&

Đẻ con chẳng dạy chẳng răn
thà rằng nuôi lợn cho ăn lấy lòng⁴⁷

Có đảo chẳng giữ chẳng gìn
lợn không nuôi nổi lấy lòng đâu ăn

3.6 ĐAU MẮT VƠI ĐẦY

Bể Đông có lúc vơi đầy

44 *Tlđđ.*

45 *Ca dao.*

46 Theo "Trai khôn đem cửa về nhà / Gái dại vác cả cột nhà theo trai." (*Ca dao*).

47 *Ca dao.*

lòng đau mắt đảo có ngày nào nguôi
bể Đông có lúc đầy vơi
đau lòng mắt đảo có nguôi ngày nào⁴⁸

3.7 HẢI ĐỒ TỔ QUỐC

Thức mãi đêm dài không chợp mắt
năm canh tâm sự những mơ màng
dự đồ Tổ quốc ôi tha thiết
cả nghìn năm dài một bể đông

quần đảo chiều hôm mây phủ trắng
bâng khuâng thương tiếc một thời xuân
bảy mươi tư tuổi nghìn tâm sự
"Thiên hạ hà nhân bất thức quân"⁴⁹

nghìn dặm núi sông vốn nước nhà
cả nghìn năm lẻ một ông cha
cả nghìn năm lẻ chung hồn biển
biết mấy thương yêu mấy đậm đà

nhìn mãi hải đồ mà thồn thức
mà thêm căm giận lúc tâm tàn
phen này dù chết ta cam chết
thề vững vương tròn đảo giang san⁵⁰

3.8 QUẦN ĐẢO HƯNG VONG

Quần-đảo-tráo-tên
Thất phu hữu trách

Nhỏ mà có võ

48 Theo "Bể Đông có lúc vơi đầy / Mỗi thù đế quốc có ngày nào quên." (Ca dao).

49 "Thiên hạ ai mà chẳng biết anh" (Bài thơ Biệt Đồng Đại của Cao Thích).

50 Theo bài thơ [Dự Đồ Tổ Quốc](#) (Bảo Định Giang, thivien.net 19/1/2024).

liên văn bản này
quan dân sáng tỏ
dẫn *link* khỏi cần

3.9 BIỂN ĐÔNG PHONG THỦY

Tây không nam cũng không
mà còn không cả bắc
ta biển gì đó biết
biết chịu liền tức khắc

*đây đến đó
đó đến đây
nam và bắc
đông và tây
thôi mà
ngửa bàn tay
sấp bàn tay
trời và biển
lật và xoay
máy chiều⁵¹*

Về phương diện địa chính trị
viễn kiến lý tưởng trùng khơi
chỉ đạo từ cao từ xa
chính danh thuở vừa sinh ra
hội nghị trọng yếu đệ nhất
đổi ngay tên đặt xứng tầm
biển lớn biển cả đại dương

51 *Thơ Đặng Huy Giang, Tlđd.*

đảng-cộng-sản-(của)-biển-đông⁵²

Ngẫm suy chun chút về từ nguyên
tiếng tây tiếng u bị biêng biêng
thua xa tiếng ta khi muốn gọi
tên bán đảo⁵³ bự hàng thứ ba
mà giang san ta được Ông Tạo
cấp cho sổ đỏ kèm hộ khẩu
sống chung cùng 5 nước láng giềng

Mặc xác hai nước khùng ép hai bên
bán đảo lục quốc cứ việc xướng tên
hơi hướng đại dương chuẩn mà phóng khoáng
Liên hợp quốc đâu nhập cuộc ngay liền

Trả lại tên biển cho Bán-đảo-bị-lấn-tên
cái đồ tiếng tây tiếng u rõ thật vô duyên
đây này

Bán đảo

phía-đông-đại-dương

hãy như vậy dịch chuẩn

52 "Tại Hội nghị Ban chấp hành Trung ương [...] lần thứ nhất tại Hồng Kông [...] tháng 10 năm 1930, tên của đảng được đổi [từ 'Đảng Cộng sản Việt Nam'] thành 'Đảng Cộng sản Đông Dương' theo yêu cầu của Quốc tế thứ ba (Quốc tế Cộng sản) [...] tháng 11 năm 1945 Đảng Cộng sản Đông Dương tuyên bố tự giải tán chuyển vào hoạt động bí mật, chỉ để một bộ phận hoạt động công khai dưới danh nghĩa Hội nghiên cứu Chủ nghĩa Marx ở Đông Dương, mọi hoạt động công khai của đảng từ đây đều thông qua Mặt trận Việt Minh [...] Đảng được "lập lại", công khai (tại Việt Nam) với tên gọi Đảng Lao động Việt Nam vào tháng 2 năm 1951, tại Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ II ở Tuyên Quang. [...] Đại hội này cũng tách bộ phận của Lào và Campuchia (vốn cùng thuộc Đảng Cộng sản Đông Dương) thành các đảng riêng." ("[Đảng Cộng sản Việt Nam](#)", *vi.wikipedia.org* 19/1/2024).

53 [Bán đảo Đông Dương](#) (tiếng Anh: Indochinese Peninsula, Indochina) hoặc gọi bán đảo Ấn-Trung, là một bán đảo nằm ở Đông Nam Á, lớn thứ ba thế giới (sau bán đảo Ả Rập và bán đảo Ấn Độ). Chữ "Indochina" theo nghĩa rộng chỉ khu vực Đông Nam Á lục địa, phía nam Trung Quốc và phần phía đông của tiểu lục địa Ấn Độ.

Phía đông giáp biển Đông của Thái Bình Dương, bán đảo Đông Dương bao gồm các quốc gia ngày nay là Myanmar, Thái Lan, Lào, Campuchia, Việt Nam và Mã Lai.

"Indochine" trong tiếng Pháp có nghĩa là "Trung-Ấn", "Bán đảo Đông Dương". Tại Pháp, thuật ngữ Indochina thường được dùng để chỉ Đông Dương thuộc Pháp - một thuộc địa cũ. Tại Việt Nam, thuật ngữ "Bán đảo Đông Dương" cũng thường chỉ đề cập tới phần Đông Dương thuộc Pháp trước đây, và nay là ba nước Lào, Campuchia và Việt Nam.

(*vi.wikipedia.org* 19/12/2024).

East Sea
Mer de l'Est⁵⁴

*Cuối cùng
còn biển
còn trời
gần gũi là sóng
xa vời là mây⁵⁵*

3.10 ĐIỆP KHÚC

Bạn đã nghe về hai trận hải chiến xa xưa?
Bạn đã biết ai đã thua cả hai lần giữ biển?⁵⁶

CHƯƠNG 4 Hải lý

[...]

4.3 CŨNG SẼ CHÌM TRÔI⁵⁷ (Hay là CHUYỆN VÃN CÙNG LIỀN ANH VÃN NGHỆ *BOAT PEOPLE* ⁵⁸ ĐỢT CHÓT)

... Buồn vãn chuyện lỡ dở
chuyện hải trình ngàn xa

[với đàn anh thi phú
gốc Quảng (Ninh không là
Nam hay Bình

54 Nghĩa của từ “Biển Đông” trong tiếng Anh và tiếng Pháp.

55 Thơ Đặng Huy Giang, Tlđđ.

56 Theo “Bạn đã nghe về trận hải chiến xa xưa? / Bạn đã biết ai đã thắng dưới ánh trăng sao đêm ấy?” ([W. Whitman](#), Tlđđ).

57 Tên ca khúc Trịnh Công Sơn.

58 Truyện nhân.

Trị
Ngãi
năm tỉnh biển đó mà)

thuyền trưởng tuổi đôi mươi
boat people khóa cuối
bác hay bảo trưởng đời
tao nên người thế giới]...

... Thế hờ nghe đây thằng chú
lần đầu biển lớn chớ đùa
sức vóc tuổi mày dân phố
sóng say quất ngay cu đơ

trường-ca-ca á anh hiểu
chỉ cần ra tới đảo tôi⁵⁹
còn đầy vết tích núi lửa
thi hứng trùng khơi phát hỏa

*... đảo tự giấu mình trong màu nước lam xanh
cái giọt máu thiêng dưới ngầu ngầu bọt sóng
Tổ quốc ơi tiếng chúng tôi kêu lên mà mắt chúng tôi nhìn xuống
mắt chúng tôi trùm khắp đảo-bị-tráo-tên⁶⁰ ...*

đấy thơ anh vừa đăng báo
hóng nhìn 200 hải lý
quần-đảo-tráo-tên của chú
cũng thành chuyện sầu thế kỷ

nhật nguyệt í a⁶¹ ngoài biển
ta ngồi ồi a đất liền
một thời í a trong veo

59 "[Huyện đảo Lý Sơn: Một tiên giới giữa vùng biển khơi của tổ quốc](#)"; Nguyễn Liên, *baovannghe.vn* 11/7/2024.

60 Theo "Đảo tự giấu mình trong màu nước lam xanh / Cái giọt máu thiêng dưới ngầu ngầu bọt sóng / Tổ quốc ơi! Tiếng chúng tôi kêu lên mà mắt chúng tôi nhìn xuống / Bóng chúng tôi trùm khắp đảo Thuyền Chài." ([Đông Đồi Tôi Trên Đảo Thuyền Chài](#); Thơ Trần Đăng Khoa).

61 Theo Cũng Sẽ Chìm Trời, *Tlđđ*.

khiến đảo ổi a bị cướp

từ cù lao nhiều cây ré
tới đó gần hơn 30
hải lý nếu mà so với
từ đảo cực nam bờ *bến*

chỉ nội thể thôi cũng đủ
trường ca chú em thăm thể
hậu hiện đại gì cũng phải
nhớ lời xưa các cụ phê

cát vàng *trời bể mệnh mông*
người đi thì có mà không thấy về
vàng cát *mây nước bốn bề*
*tháng Hai khao lễ thể lính đảo xa*⁶²

4.4

... Lúc ấy đất liền là lưng người bơi trước⁶³...

4.5

... *Tôi làm ra bài ca*
tự mình tôi hát
tôi một mình lặng lẽ
*bước tới trùng khơi*⁶⁴...

4.6

62 Theo ca dao thời nhà Nguyễn ở vùng biển Quảng Ngãi / Hoàng Sa.

63 Theo “giữa Tháp Mười không mái lá nương che / nước đã giạt phải đầy xuống băng tráp / lúc ấy chân trời là lưng người đi trước” (Thanh Thảo, bài thơ [Một Người Lính Nói Về Thế Hệ Mình](#)).

64 Thơ Ý Nhi (Bài [Gửi Một Người Ban Đọc](#)).

... Tôi ngửi thấy mùi vị của nước, mùi của muối, mùi của cái chết lẫn giữa sự sống. Nước rửa sạch tôi, làm tôi được sinh ra trở lại, nâng tôi lên và cuối cùng chìm tôi xuống mãi. Giờ đây ý tưởng của tôi đầy nước muối mặn, đầy sự chết, đầy ý nghĩa của sự chết, mắt tôi mờ đi. Tôi nhận ra rằng nước biển chính là những giọt lệ của mẹ tôi, tích tụ qua hàng ngàn năm, của những người phụ nữ mất con trên thế gian này⁶⁵...

[...]

4.8 NGOẠI LỆ QUẦN ĐẢO

... “Sau Auschwitz không còn có thể làm những bài thơ nữa sau Auschwitz viết một bài thơ là điều dã man”⁶⁶...

... Sau bão Yagi sao có thể thảo những bản trường ca bão gió sông nước đất bắc như trước sau bão Yagi viết một bản trường ca biển đông vịnh bắc như xưa là vô tâm...

Vâng và đang là trường ca hai vùng quần đảo

cái còn không nguyên vẹn
cái mất thật đớn đau...

[...]

4.10 ĐẤT BIỂN ĐẢO TÁM CHUYỆN

... Bữa đó
biển lặng đảo yên
an bình đất nước

Mẹ Đất liền
tám chuyện cùng trai Đảo gái Biển

65 Trích bản thảo tiểu thuyết Những Mảnh Thuyền (Nguyễn Đức Tùng).

66 Câu nói nổi tiếng của Theodor W. Adorno, nhà xã hội học người Đức (1903 - 1969), về ảnh hưởng tội diệt chủng của Đức quốc xã.

hai đứa con xa...

Đất liền trà lá vối nhẩn nha

... ở gần hơn các con
càng thấy Người là loài đa đoan đa tình đa sự
mẹ thường nghe họ bảo
giữa Người với Người trong mọi mối quan hệ
nâng cấp cao

bang giao quốc gia
tình bạn là tốt nhất và sẽ luôn như vậy⁶⁷...

Biển hết im lìm đáp tức thì

dạ gái cưng của *mommy*⁶⁸ nhất trí dễ như ăn cơm sườn (dân nam người
nước nam ưa nói thể cậu Đảo nha)
nhưng con thấy điều đó đúng
nếu như
không có biển đảo xen vô giữa các quốc gia mẹ ạ

Đảo tỏ vẻ tâm tư hăng giọng thủng thủng cụ non

*honey*⁶⁹
ngẫm ra tình mẫu tử mới là quan hệ luôn tốt nhất giữa bọn Người (ví như
tình nghĩa đất liền biển đảo nhà mình í mà *mom*)
Đảo đây nhất trí cao cùng chị Biển
đúng là nếu không có biển đảo xen vào giữa các nước láng giềng thì quan
hệ dễ trường tồn hòa thuận
Đảo xin đổ ngược chị và cả mẹ nữa câu này
“biển đảo” xen phá hai Người trong tình mẫu tử ấy là ai

Chị Biển cả cười chồm sóng gió lên Đảo em vuốt yêu

cưng thiệt tình

trúng đời khôn hơn vịt (mấy bà mấy chị người bắc nước nam
ưa phán vậy hồng phải chị đâu nhé)
mommy dạy bảo đi cho em con nó thủng vấn đề

67 Theo “Trong tất cả những mối quan hệ, tình bạn là tốt nhất và sẽ luôn là như vậy.” (*Thành ngữ Ireland*; “[Phát biểu của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Tô Lâm tại Trường Đại học Trinity Dublin](#)”, [nguoidothi.net.vn](#) 3/10/2024).

68 Mẹ (*Cách gọi thân mật*).

69 *Cách gọi thân thiết giữa người thân, bạn thiết...*

Mẹ Đất liền bèn động tí đất rung rinh nhè nhẹ thêm vui
rồi bồm bồm như những Người nhai trầu thủ thi

lâu không gần gũi hai con yêu
lỗi tại mẹ trăm đàng
trong này thầy mẹ cùng các anh chị em lu bu tí mú ta bà thế sự

này các con

rối rối nhớ xem cái gọi là trường-ca-thời-sự
cứ như một thể tài đầu tiên xuất hiện trong ngàn vạn trường ca
nghe nói Người ta sắp sửa thầy ra
nhòm đọc tên thôi đã rồi tai hoa mắt
Quần-Đảo-Tráo-Tên đó đó gì gì
chả biết hay ho mua vui nổi không nữa trống canh tàn
dưng mà đáo để ra trò ôm đồm đa mang
mọi sự vật sự việc muốn tỏ mong tường cầu minh ước bạch
lại nghe có thiên sự nọ vốn người đạt đạo tại gia
phong nó như là gì nhỉ

à *Toàn thư Biển đảo Thi sử ký*⁷⁰

hai con thương của ta trông thể thôi mà cũng được lên ngôi chính chủ
đã là đề tài chính lại sắm vai chủ thể trữ tình

mừng các con xa nhà phương trường thặng hoa
sảy cha mẹ có chị có em ngoài đó

Đảo ạ câu đó ấy dễ như húp cháo
(tiếng tây tiếng u *as easy as a pie*)
trong tình mẫu tử loài Người
“biển đảo” xen giữa còn ai khác nữa

70 “Xem qua cũng thấy ‘trường ca thời sự’ này thuộc hàng kén chọn người đọc. Bởi dễ hiểu, riêng phần nội dung, người xem cũng phải có kiến thức nền kha khá và phải thường xuyên theo dõi bài vở thời sự, văn nghệ trên hơn chục trang mạng. Thí dụ: để xem qua dấu chỉ tên các bài báo, tác phẩm, câu thơ-văn trích dẫn ở... 325 chú thích trong trường ca thì đã ‘vỡ óc’ rồi! Dù trường ca đề cập nhiều vấn đề gai góc, đau đầu, sâu xa, nhưng người đọc vẫn cảm thấy nhẹ nhàng nhờ sự dí dỏm, hài hước của ngôn từ. Không hiếm chỗ, giai điệu thơ trường ca phảng phất hương vị đồng dao, dân gian. Tôi thấy đây như một kiểu ‘Biển đảo thi sử ký toàn thư.’” (*Ký giả Trần Xuân Hoa; Nhận định qua thư riêng, Sài Gòn 4/10/2024*).

là nàng dâu đanh
là chàng rể quái
chứ không à

4.11 CUỘC HỘI NGỘ TRÊN MỆNH MÔNG GIỮA NGÀN KHOI

Rồi từ cao xanh vang trầm ấm những lời

*... và chúng ta luôn sát cánh
gìn giữ ngôi nhà mãi của mình
dưới thoải có uy vũ Thủy Thần
Sơn Thần hùng thiêng trên thượng
hai con nhớ mình không đơn độc
hai con nhớ chúng ta một nhà...*

*Mẹ Đất liền hôn gió lên trán Đào trai xa
trộn suối tóc ngàn mây của mình trong gái Biển
rồi cánh tay và tấm ngực trần khoan thai
ôm lấy cha Trời
cuộc hội ngộ trên mệnh mông giữa ngàn khơi*

*tiếng chim mừng ríu ran
màu bình minh ửng ửng*

*cả một dải đông nam trái đất trái nước phương trời
choàng khỏi cơn mơ
nhìn bốn hướng*

thấy Mẹ Cha - Đất Trời và những Con Biển Đảo⁷¹

⁷¹ Theo “Nhưng chúng ta luôn sát cánh / Gìn giữ ngôi nhà của ta / Dưới thoải có uy vũ của Thủy Thần / Trên thượng có hùng thiêng của Sơn Thần / Các con nhớ mình không đơn độc / Các con nhớ chúng ta là một nhà... / Mẹ Tiên hôn lên trán các chàng trai / Trộn suối tóc ngàn mây của mình trong sóng / Cánh tay và tấm ngực trần ôm lấy người Cha / Cuộc hội ngộ nhà Tiên Rồng trên mệnh mông biển / Tiếng chim mừng ríu ran / Màu bình minh ửng ửng / Biển choàng khỏi cơn mơ / Nhìn bốn bề / Thấy Mẹ, Cha và những người con là Đảo” (Trích thơ phỏng sử thi Đẻ Đất Đẻ Nước, bài *Giấc Mơ Trên Biển*, Phạm Kim Khanh).

[...]

CHƯƠNG 6

Vĩ độ

[...]

6.2 BÊN LĂNG ÔNG CHỜ RA BIỂN

Mỗi lần về thăm hòn ngọc
viễn đông tên gọi chưa xa
thường ngụ nơi phố hoàng đế
đầu tiên của quốc gia ta

sau hơn ngàn năm *trên* thuộc
đại cò bốn cõi từ rày
tự chủ chính thống độc lập
vương triều chính thể tới nay

Nhà cách hai đường song hành
tiền tiêu nhị danh quần đảo
vài trăm thước tây chim bay
xe ôm lòng vòng thoải mái
mười mươi lăm ngàn xong ngay

Nhớ đận 20 năm trước
sinh thời kênh đen phát khiếp
hổ danh tên vàng tên cát
nay bộ đôi đảng hạng nhất

cây cối xanh màu tràn ngập
đôi bờ vườn cảnh hoa tươi
ô kìa như lửa huệ chuối
xưa ai qua đều bịt mũi

gái trai hẹn hò đưa rước
thể dục sớm U90
điểm lý tưởng dân thư giãn
tệ nạn đi chỗ khác chơi⁷²...

Lần rồi tái thăm hòn ngọc
viễn đông để ngắm viễn dương
đầu nằm ghéch lên tên thật
chân hóng nơi bị mất tên

... Kể luôn sự này nhân thể
máy dịch vụ xe công nghệ
thông tin cập nhật chậm trễ
cứ xài tên phố hoàng đế

bao bận dở công lỗ việc
trùng lặp mới cũ tùm lum
đường sá tên đổi triền miên
*ấy cái nước mình nó thế*⁷³...

trước thời 1975
đạo lộ suốt từ lăng ông
cho chí đầu cầu hoa bông
vang danh tả quân lẫm liệt

bỗng ngày 14 tháng 8
năm tái thống nhất sơn hà
tên đại lộ liền bị đổi
nổi danh vị tổ tiên hoàng
(dài theo con đường quận 1)

mãi nhờ giỗ Ông lần thứ
188 quả thật may
16 tháng 9 năm hai
ngàn hai mươi thì lại được

72 "[Đường Trường Sa, Hoàng Sa lột xác... đẹp nhất TP HCM](#)", *baomoi.com* 6/3/2014.

73 *Ngạn ngữ hiện đại.*

phục hồi tên cũ là đường
mang danh hai lần tổng trấn
(chưa kể quận kế kê trên
cũng vác tên ông đường khác⁷⁴)...

Bất quá tam *trường-ca-ca*
vô lãng lạp Ông vái Bà
phẫu thuật ô kê bà xã
tiền trúng số đủ tậu nhà
(quẻ đầu đậu ngay lần đó
xăm sau chắc hồng còn xa)

mới rồi khờ biết gì đâu
vừa lạp khẩn đầu mấy câu
vừa xin viễn hành hải đảo
ổng mắng quân bậy ngu lâu
(tội kia phải đáng thiên... đầu)

tụi tau mở khai bờ cõi
ngon lành hơn cả cảnh đào
dọc xứ nam kỳ chiến địa
yên hàn thịnh vượng làm sao

tau mà còn gươm tổng trấn
(à nay tổng trưởng đại tướng)
quần đảo kia mất sao đành
mà trót ngu rồi để mất
thu hồi tính sổ cao xanh...

... Lần tiếp tái hồi hòn ngọc
viễn đông sẽ quá vắng thăm
tứ cố lãng ông mộ bà
mộ bà lãng ông tứ cố⁷⁵...

74 "[Đường Lê Văn Duyệt, Thành phố Hồ Chí Minh](https://vi.wikipedia.org)", vi.wikipedia.org 19/1/2024.

75 Theo "Tam cố thảo lư" (Điện tích Tam Quốc - Trung Hoa).

6.3 ĐIẾP KHÚC

... Bạn đã nghe về hai trận hải chiến xa xưa?
Bạn đã biết ai đã thua cả hai lần đánh giặc?⁷⁶...

CHƯƠNG 7

Kinh độ

(Các khúc vô đề)

7.1

*Nắng Xối Đỉnh Đầu*⁷⁷

trưa xuân bùng nổi nhớ cơn mưa ngày này tháng ấy quê nhà
kìa cặp uyên ương nhà sóc
nhảy chuyền cổ thụ anh đào

- Hai bạn trẻ kiếm ăn chi trên trên
hay động tình nhật thực bắc bán cầu

- Bé cái nhảm rồi quan bác
hỗ danh thi sĩ ngoài nước yêu nước
hai ba bận bộn chúng em hàng tuần
tầm nhìn phóng thả
dõi binh tình hải đảo cổ hương nhà bác
(sóc chông đáp)

- Tụi này đâu có ở không
bá ngọc cái nhà bác né
(sóc vợ làm bầm bằng tiếng sóc

76 Theo "Bạn đã nghe về trận hải chiến xa xưa? / Bạn đã biết ai đã thắng dưới ánh trăng sao đêm ấy?" (*W. Whitman, Tịch*).

77 Tên tập thơ của Phạm Đình Ân.

lườm mặt ả
thi sĩ yêu nước yêu súc vật thừa biết
chả là vì tướng bà mấy giờ trước
lê que sắt rượt chúng chí chết
đoạn quay về sụp xuống luống cà chua nát bét
thây kệ nắng xối đỉnh đầu
vớ lã thi nhân bao đồng đầu đầu)

7.2

... Đêm nọ lọ mọ thế nào
ngồi thiền loay hoay cửa tử
gương

a lạ
*"mình ngắm mình mình có thấy mình đâu"*⁷⁸
mười mười lăm phút
ngưng

sáng tỉnh vợ máy tư vấn
chú em họ
ông bạn già
đều như cư sĩ tại gia...

... Thiền sư Dầu khí mắc hạp
đại sự kinh bang nước nhà
cáo lỗi Phật độ anh nha...

... Lệ thường hỏi âm tấp lự
ấy là thiền sư Cò Hương

- Gửi thầy hai *links* ba lỗi
thiền đại sự cụ nhà tui
phát minh chắc từ khuya rồi

78 Thơ Đỗ Quyên.

- Tiếc nhể bạch thầy tui mất
đứt ngôi môn pháp trưởng thiền
gương Trời đã sanh ra ta
sao còn sanh ra cả Cụ⁷⁹...

... Và thiền trước gương đôi lần
coi bộ đầu ấm trôn lạnh
thôi Cụ tha con về lại
đường xưa rải mây trắng⁸⁰ ngàn

bám theo bụi gót chân Bụt
hành chút xíu được là thiền
lăn tăn hoài hoài cái bị
đang là quần-đảo-tráo-tên

bái chư tổ
bần tăng con đây tiện nhân
mần rằng *comment somehow*⁸¹
chánh niệm

đêm nay lọ mọ thế nào...

[...]

7.4

Di động một mình hai cái
dấu chả mần vương tướng gì
tuyền đồ cháu con bỏ lại
không xài chả nhẽ thầy đi

tám tháng trường ca quần đảo
bật mí mật khẩu thế này
7 5 3 0 0 4

79 "Trời đã sinh Du sao còn sinh Lượng?" (*Giai thoại thời Tam Quốc Trung Hoa*).

80 *Sách Đường Xưa Mây Trắng (Thích Nhất Hạnh)*.

81 *Bằng cách nào đó (tiếng Pháp - Anh)*.

1 9 0 1 7 4

(4 nào đọc *bốn* đọc *tư*
độc giả nước ngoài lưu ý
còn chủ sở hữu tờ đây
lo nhớ số nào *phôn* này)

di động một mình hai cái
tám tháng
quần đảo
trường ca

[...]

7.7

Lúc này
một trường ca về biển đông
về biển đảo
về quần-đảo-bị-tráo-tên
phải như chiếc rìu bổ vỡ biển băng đông cứng trong ta⁸²

7.8

Bất kể lúc nào
hỡi trường ca về biển đông
về biển đảo
về quần-đảo-tráo-tên

hãy hát lên dưới tiếng kêu quang quác và tiếng thanh la nã bạt của đề tài

hãy hát lên sau tiếng bước chân rầm rập dưới dây cương co giật của đề tài⁸³

82 Theo “Franz Kafka với ẩn dụ nổi tiếng (...) rằng một cuốn sách phải như chiếc rìu bổ vỡ biển băng đông cứng trong ta.” (“*Khi em là lưỡi dao*”; Phạm Thị Hoài, *procontra.asia* 3/6/2024).

83 Theo “Trường ca hãy hát lên dưới tiếng kêu quang quác và tiếng thanh la nã bạt của đề tài / Trường ca hãy hát lên sau tiếng bước chân rầm rập, dưới dây cương co giật của đề tài” (*Saint-John Perse; trường ca Mưa Rào, Nguyễn Viết Thắng dịch, wikipedia.org* mục [Saint-John Perse](#))

7.9

Khi người ta yêu biển đảo của Tổ quốc mình thì hình như không có việc gì tỏ ra khó khăn cả

đó là giả thuyết của các tác giả trường ca

trường ca này sẽ rút ra một kết luận từ đó

và cùng lúc cho thấy rằng giả thuyết này không dễ dàng nghiệm đúng

đây sẽ là một điểm mới trong lý luận

và là một tiểu xảo trong thuật viết trường ca cũng lâu đời gần bằng biển đông của nước nam ta⁸⁴

[...]

7.11

Mỗi đảo làm nên quần đảo
đã đành

Mỗi hạt muối hạt cát làm nên đảo
giờ mới thấm

7.12

19/1/2024).

84 Theo “Khi người ta yêu nghệ thuật của mình thì hình như không có việc gì tỏ ra khó khăn cả. Đó là giả thuyết của chúng tôi. Truyện ngắn này sẽ rút ra một kết luận từ đó, và cùng lúc cho thấy rằng giả thuyết trên không đúng. Đây sẽ là một điểm mới trong lý luận, và là một tiểu xảo trong thuật kể chuyện còn lâu đời hơn Vạn Lý Trường Thành của Trung Hoa.” (O’Henry, *Truyện ngắn “[Khi người ta yêu](#)” / “[A Service of Love](#)”*; Thân Trọng Sơn dịch, *chimvie3.free.fr* 1/8/2024).

Ra biển không đến đảo

tôi mê man cái bị-tráo-tên của nó

và hiểu thấu nỗi hèn đau⁸⁵

7.13

Tôi muốn mang quần đảo về lại giang san

nhưng làm sao mang nổi cả biển đông về với nước nam⁸⁶

7.14

Không có mùa nào trên biển

Tình yêu cũng không mùa⁸⁷

7.15

*lòng anh cơn nước đang ròng
biển đau rút ruột của còng chông chơ
lấy khăn mà gói bơ vơ
tay cầm nước mắt bao giờ sóng lên
gặp mình mang cũng mênh mông
nặng qua bao đảo mà không nhạt nhoà⁸⁸*

[...]

85 "Cầm bút, không viết chữ / Tôi mê man cái ruột mực của nó / Và, người thấy mùi thơm." (*Thơ Nguyễn Anh Tuấn - Nghệ An; bài [Phúng Du Haiku Chữ](#)*).

86 Theo "Tôi muốn mang Hồ Gươm đi trú đông, nhưng làm sao mang nổi được sông Hồng" (Ca từ Phú Quang (*Bài [Tôi Muốn Mang Hồ Gươm Đi](#)*; phỏng [thơ Trần Mạnh Hảo](#)).

87 Theo *Thơ Chim Trắng* (*Bài [Đáy Sông](#)*).

88 Theo *thơ Thu Bồn* (*Bài [Mong Em Về Trước Cơn Mưa](#)*).

CHƯƠNG 8

Vĩ tuyến

8.1 CÔNG DÂN HẠNH ĐẦU ĐÀ

... Minh định trước thế này
mình từ lâu cai *phây*
tín đồ ngoan chùa *oép*⁸⁹
coi tin bài muốn chút
sức mấy đòi chí chất

(nói một câu cho ngay
siêu thị *phây* tột bở
đệ nhất khoản *info*⁹⁰
nhì *PR* chia sẻ
nhưng phải là cao thủ

điều hòa tâm rất khó
bản thể tổ chẳng to
phá ngã á nằm mơ
mê *giải quyết khâu oai*⁹¹
tu thân gì tích *like*)

Thôi cá nhân con thỏ
mệnh nước kìa con voi...

*

... Mấy bữa rày quê nhà
trời nóng hoài hầm hập
kéo theo mưa đất ngập
chính trường thêm hùng hực
lò đốt rục củi gộc

89 Facebook, Website.

90 Info (thông tin), Like (tính năng quan tâm), Public Relations (quan hệ công chúng/quảng bá).

91 Thành ngữ hiện đại.

tươi ơi là tươi nha⁹²

chợt bão *phây* gió *oép*
có nhà sư⁹³ vô chấp
hạnh đầu đà bình bát
trường phái Phật nam truyền
bộ phái thượng tọa bộ

bắt lão ấu xưng *con*
ngưng tu chùa tu *ần*
ba năm ngủ không nằm
đêm ngụ sâu nghĩa *địa*

92 "[Chiến dịch đốt lò](https://vi.wikipedia.org)" (vi.wikipedia.org 17/5/2024); "[Tổng bí thư: Lò nóng lên rồi thì củi tươi vào cũng phải cháy](https://vietnamnet.vn)" (vietnamnet.vn 1/8/2017); "[Lời chúc mừng nhiệt liệt & Mong muốn cháy bùng!](https://trannhuong.top)" ([Nguyễn Đình Bin; trannhuong.top](https://trannhuong.top) 24/5/2024); "[Diễn biến trời long đất lở trên chính trường Việt Nam năm 2024](https://bbc.com)" (bbc.com 5/8/2024).

93 [Thích Minh Tuê](https://wikipedia.org) (wikipedia.org 16/6/2024); "[Nhà tu Minh Tuê](https://youtube.com)" ([Tâm Anh - Thiện Nhân - Đình Quang Anh Thái, youtube.com](https://youtube.com) 24/5/2024); "[44 câu trả lời của Thầy Thích Minh Tuê](https://nguoiviet.com)" ([Ngộ Trí Tâm, nguoi-viet.com](https://nguoiviet.com) 26/5/2024); "[Sư Thích Minh Tuê đến từ đâu, tại sao phải dừng?](https://bbc.com)" (bbc.com 8/6/2024); "[Ông Thích Minh Tuê xuất hiện trên VTV1 sau 1 tuần ần tu](https://vietnamnet.vn)" (vietnamnet.vn 8/6/2024); "[Tại sao ông Minh Tuê phải ần tu?](https://baotienngan.com)" ([Dương Quốc Chính, baotienngan.com](https://baotienngan.com) 9/6/2024); "[Sư Thích Minh Tuê](https://nld.com.vn)" chia sẻ riêng với Báo Người Lao Động về dự định của mình" ([Hoàng Thanh, nld.com.vn](https://nld.com.vn) 10/6/2024); "[Chia sẻ của ông Lê Anh Tú \(Thích Minh Tuê\) khi nhận căn cước công dân](https://tuoitre.vn)" (tuoitre.vn 10/6/2024); "[Ông Thích Minh Tuê ghé thăm nhà ở Gia Lai, nhưng khát thực ở hàng xóm](https://vietnamnet.vn)" ([Trần Hoàn, vietnamnet.vn](https://vietnamnet.vn) 10/6/2024); "[Sư Thích Minh Tuê sẽ ra sao trước dòng người đổ về nơi ông ần tu?](https://bbc.com)" (bbc.com 14/6/2024); "[Cập nhật thông tin về phật sĩ Thích Minh Tuê](https://baotienngan.com)" ([Mạc Văn Trang, baotienngan.com](https://baotienngan.com) 24/6/2024); "[Sư Thích Minh Tuê 'xuất hiện trở lại' và 'khỏe mạnh'](https://bbc.com)" (bbc.com 12/7/2024); "[Sư Minh Tuê và pháp hành dưới góc nhìn Phật giáo](https://thuvienhoasen.org)" ([Nguyễn Thanh Huy, thuvienhoasen.org](https://thuvienhoasen.org) 12/5/2024); "[Cơ Trời](https://baotienngan.com)" ([Mạc Văn Trang, baotienngan.com](https://baotienngan.com) 3/6/2024); "[Sư Minh Tuê có phải tu sĩ Phật giáo hay không?](https://thuvienhoasen.org)" ([Võ Đào Phương Trâm, thuvienhoasen.org](https://thuvienhoasen.org) 18/5/2024); "[Ông Thích Minh Tuê nói 'chưa từng nhận là tu sĩ'](https://vnexpress.net)", vnexpress.net 17/5/2024; "[Sư Thích Minh Tuê lên tiếng rồi](https://youtube.com)", (youtube.com 20/5/2024); "[Thầy Thích Minh Tuê nói một câu khiến bà con lạng người rơi lệ](https://youtube.com)", youtube.com 24/5/2024; "[Sư Thích Minh Tuê - Phải chăng Ngài đã đạt cảnh giới vô ngã?](https://niemphat.vn)" ([Thích Thiện Trang, niemphat.vn](https://niemphat.vn) 26/5/2024); "[Tiết lộ thân thế sư Minh Thiện, người tử vong khi khát thực theo thầy Minh Tuê ở Mỹ mới về](https://youtube.com)" (youtube.com 30/5/2024); "[Thích Minh Tuê: The Monk Who Walks and Moves Vietnam](https://fulcrum.sg)" - "[Thích Minh Tuê: Nhà sư đi bộ và chuyển động Việt Nam](https://fulcrum.sg)" ([Hoang Thi Ha, fulcrum.sg](https://fulcrum.sg) 31/5/2024, [Hoang Dung dịch, baotienngan.com](https://baotienngan.com) 2/6/2024); "[Tìm Phật trong nghĩa địa](https://vanviet.info)" ([Mai An Nguyễn Anh Tuấn, vanviet.info](https://vanviet.info) 24/5/2024); "[Trò chuyện với một đạo diễn trẻ chuẩn bị làm phim về hành giả Minh Tuê](https://vanviet.info)" ([Mai An Nguyễn Anh Tuấn, vanviet.info](https://vanviet.info) 5/6/2024); "[Hoa nở sau hai bài thơ chào đón thầy Minh Tuê](https://vanvn.vn)" ([Thanh Thảo, vanvn.vn](https://vanvn.vn) 5/6/2024); "[Đoạn thi một ngày - hiện tượng một sư theo hạnh Đầu đà](https://vanchuongviet.org)" ([Liên Phương, vanchuongviet.org](https://vanchuongviet.org) 29/5/2024); "[Giải điệu thoát phàm](https://vanviet.info)" ([Bùi Minh Quốc, vanviet.info](https://vanviet.info) 17/6/2024); "[Cảm hứng từ Thích Minh Tuê](https://vanviet.info)", ([Tranh do Văn Việt tuyển chọn, vanviet.info](https://vanviet.info) 7/6/2024); "[Thơ Trần Hạ Vi](https://vanviet.info)" (vanviet.info 24/7/2024).

ngày dừng sau dáng cây
phủ chân toàn lãnh thổ
(trừ ba tỉnh đông nam
lệch tuyến đường xa lộ)

suốt từ nam chí bắc
quá tam liền bốn bận
bận này thầy đi bão
trúng dịp sinh nhật mình
tháng dẫn sanh trùng khít...

... Miền đất hứa gió giạt
mặt mẹ xuân đang thì
ngày cháy rừng nhưc mắt
đêm mưa đá lách tách
bự cứ như thiên thạch

kèm thêm tin rất tức
ấy nữ văn hào bách
niên thăng hà thoán đoạt
nô beo mười năm trước
(người đầu tiên xứ tuyết)

tổng thống cậy diễn giai
tụng ca vung tí mọt
dân hát vua khen hay
“một trong những người tài
kể chuyện vĩ đại nhất⁹⁴
thế giới” này chết chắc

vừa phải thôi anh Hai
hàn lâm viện phán rồi
“bậc thầy truyện ngắn đương
đại” đủ sừng mấy đời...

94 [“Tưởng niệm Alice Munro \(1931-2024\)”](#); Nguyễn Đức Tùng, *vanviet.info* 18/5/2024.

... Trở lại sự tu tự
độc hành 6 năm trời
thăng hoặc khi bất ý
thì xe khách được vời

từ 2020
cuốc bộ là giao thông
hi hữu cậy thuyền dò
ngang đàng giang có khúc
(ngài *bỏ bè qua sông*
pháp chẳng là gì sắt⁹⁵)

tháng này thầy dậy sóng
cả xã hội cuồng lên
tùy chặng tùy địa duyên
khất sĩ chân trần với

triệu triệu người chú mục
gúc-gồ trăm triệu *vưu*⁹⁶
quốc nội cùng hải ngoại
ngàn chúng dân đón đường
ngắm đánh lễ cúng dường

(cập nhật ngày 14
tít cao nguyên tháng 6
nơi hành giả lánh thân
xếp hàng dăm cây số)

tu tòng non trăm vị
(cập nhật đúng 72
hiền nhân thất thập nhị)
độ hai tá tín đồ
(hộ pháp hai vệ sĩ
công ty bảo vệ xịn
kèm mấy đồng hành thân)

95 "Chánh pháp được ví như cái bè để vượt sông, qua sông rồi thì bỏ lại bè" (*Kinh Phật*).

96 Số người quan tâm (viewer) trên mạng theo cách tính của Google.

tưng bưng là vô số
ký giả 4.0
facebooker như kiến
youtuber hiển nhiên
*tiktoker*⁹⁷ hiển hiện

vấn đề là thầy muốn
bộ hành tới trọn đời
khổ hạnh không thông điệp
hoàn thiện bản thân thôi...

... Tiện trích ngang đôi lời
sa môn lọt lòng ngày⁹⁸
19 tháng 5 đầy
nay 43 tuổi đời
9 năm là tuổi hạ

trong gia đình khá giả
miền trung núi trung du
đồng bằng biển đầy đủ
thêm đại thi hào du

cả thầy 4 người con
thầy thứ hai trai thứ
học khá dân xứ miền
lại chịu thương chịu khó
thuở nhỏ sư đã siêng
bám mẹ chùa cúng quả

mẫu thân nông trường viên
phụ thân sĩ quan oách
từ quân nhân mà ra
hưu cả hai nay già

97 Người làm nội dung video trên FB, YouTube, Tik tok để người dùng xem.

98 Đoạn này theo thông tin và nhiều câu chữ của Thích Thiện Trang (Tidđ).

năm 94 toàn gia
vào phương nam sinh sống
chót vời thượng cao nguyên
nóc nhà canh biển đông
núi lành chim tìm đậu

xong trung học tình nguyện
lính nghĩa vụ tam niên
trung đội phó thượng sĩ
hoàn thành sự xuất ngũ

xong trung cấp lâm nghiệp
về công ty tư nhân
đo đạc địa chính⁹⁹ chức
phó phòng kỹ cũng oách
dầu chỉ ở huyện còi
cùng cao nguyên vời chót...

... Thầy trả lời ký giả
nghe giản đơn vì là
tử kinh nguyên thủy ra
bởi bốn sư Thích Ca

“lúc đi bộ con luôn ước nguyện cho mọi người khi nào cũng được hưởng Hạnh phúc An lạc sống Vui vẻ với gia đình”

câu như vậy quá đã
đắt nhất dòng thứ ba

“con chả phải là sư
hay là thầy gì cả
con công dân nước nhà
học tập theo lời Phật”...

99 “**Địa chính**: các điều kiện cơ bản của đất đai, đó là vị trí, ranh giới, quyền sở hữu, chất lượng, số lượng và việc sử dụng đất [...] Đất đai là nền tảng của sự thành lập đất nước và cũng là nền tảng của nền kinh tế quốc gia và sinh kế của người dân. [...] Mạnh Tử (372 TCN – 289 TCN) nói: ‘Lòng nhân từ sẽ bắt đầu từ ranh giới của thế giới’ và ‘ranh giới của ranh giới sẽ phổ biến với người dân’” (vi.wikipedia.org 3/6/2024).

... Bần tăng xa xa quá
không nói leo được *hầy*
xin thầy cầu ngay nhá
quần đảo mất bấy nay

“trả lại tên cho em!”¹⁰⁰
mỗi năm đến đận này
từ ngàn khơi thồn thức
quần-đảo-tráo-tên đòi

"... từ nay con không viết thư về nữa vì công việc bận bịu điện lại quá xa gia đình
cứ yên tâm đừng nghĩ ngợi nhiều cho con và con ra đi sẽ không hẹn ngày về bao
giờ về là về thôi..."¹⁰¹

nói giống thầy không nào
đố thầy lời ai đấy
lá thư viết vào ngày
rời cảng ra giữ đảo
8 ngày sau hóa thành
đấng anh hào liệt sĩ...

... Dám bạch thầy đôi lời
An lạc và Hạnh phúc
nơi xứ mình mãi rày
biển đảo không trực trặc
(nói chữ là vô sự)
vớ lảng giềng mạn bắc

đôi tác xịn cường quốc khủng
tít tấp chấp liền trùng dương
tùy thuận vô thường lợi ích
từng là cựa thù chí chết

100 *Tên tập 4 của một bộ phim truyện biệt động Sài Gòn, 1986.*

101 *Theo đoạn thư trong lá thư cuối cùng của liệt sĩ Nguyễn Văn Phương viết ngày 6/3/1988 tại Cam Ranh, trước khi xuống tàu đi Gạc Ma ("[Tưởng nhớ "vòng tròn bất tử"](#)", [vannghequandoi.com.vn](#) 21/7/2024; "[Danh sách 64 cán bộ chiến sĩ hy sinh ngày 14/3/1988 trên vùng biển Gạc Ma - Len Đao](#)", [vietnamnet.vn](#) 14/3/2022).*

lâu rồi thịt xương trôi hết
gác quá khứ - vượt khác biệt
phát tương đồng - hướng tương lai¹⁰²

vụ này tiên quyết luận
hơn dân chủ đa nguyên
hơn GDP năm
hơn hóa rồng châu lục

hai quần đảo phen dậu
thêm lục địa quốc gia
chủ quyền - quyền chủ quyền
ổn định và hợp tác
(tuyên bố ôi đầy nhóc
thực tế hơi bị khác)

Hạnh phúc và An lạc
vừa hành động vừa cầu
dân mình đâu ngu lâu
chỉ cầu mà lơ động

lâu lâu Phật cho xuất
tu hành nhân chân đất
như thầy y áo chấp
xin từ mai nguyện phát
những lời cho đảo mắt
50 năm oan khuất

Nam Mô A Di Đà
Quần-đảo-tráo-tên

102 "[Vượt qua khác biệt, phát huy tương đồng](http://tienphong.vn)" (tienphong.vn 9/7/2015); "[Việt Nam và Hoa Kỳ nhất trí nâng cấp quan hệ lên Đối tác chiến lược toàn diện](http://ttbc-hcm.gov.vn)" (ttbc-hcm.gov.vn 11/9/2023); "[Quan hệ Việt Nam-Hoa Kỳ: Từ cựu thù đến đối tác chiến lược toàn diện](http://vietnamnet.vn)" (vietnamnet.vn 24/9/2024, *Tlđd*); "[Lan man từ lời chào đầu tiên sang phát biểu tại trường Đại học Columbia Hoa Kỳ](http://boxitvn.blogspot.com)" ([Lê Học Lãnh Vân, boxitvn.blogspot.com](http://boxitvn.blogspot.com) 25/9/2024).

"[Thấy gì từ cuộc gặp giữa ông Tô Lâm và ông Joe Biden ở New York?](http://bbc.com)", bbc.com 26/9/2024: "Mặc dù Trung Quốc không được nhắc đến trong phát biểu của hai nhà lãnh đạo, ông Biden không hề che giấu chiến dịch của mình là tận dụng các đồng minh và đối tác trong khu vực để chống lại ảnh hưởng ngày càng tăng của nền kinh tế số hai thế giới".

uất!

[...]

CHƯƠNG 9

Kinh tuyến

NGƯỜI RANH GIỚI

VIP này¹⁰³

Nhiều lúc như một cái bùng-binh¹⁰⁴
(hay một vài trong 10
đôi khi đồng thời cả 10
tùy thời điểm, nội dung đề tài, diễn đàn đăng tải)

ở hòn ngọc viễn đông
đệ nhất bùng binh tự do
đệ nhị bùng binh quảng trường trang liệt nữ
đại khái cứ thế cứ thế
cư dân thành phố rành
(là nói rành về các bùng binh
chớ hông phải rành về *VIP* mà trường-ca-ca đang thử tí lạm bàn)

Người phức hợp
ra phết

Lắm khi *ảnh* lại giống ngã-ba-sông-huyền-thoại¹⁰⁵
huyền thoại là bởi nơi con sông đổ đổ vào làm nền Tổ quốc địa đầu

[...]

103 "[Huy Đức](#)", vi.wikipedia.org 7/6/2024.

104 "[Tuyệt tác: 10 bùng binh sống động nhất Sài Gòn về đêm](#)"; Nguyễn Thế Dương, giaoduc.net.vn 11/11/2011.

105 "[Ngã ba sông huyền thoại](#)"; Quốc Việt, tuoitre.vn 21/9/2008.

Đất nước lúa nước sở hữu những năm bảy ngã ba sông nước danh¹⁰⁶
dải khắp ba phần nam trung bắc
(những ngã ba sông không nước danh mềng mềng lấp đi không hết)

À mà nhiều khả năng ảnh còn sắm vai các ngã ba sông khác
thiệt tình trường-ca-ca đã thiển cận lại viễn dương chẳng thể nào thấu suốt

Cảm thương những ngày đầu lao lý ảnh đang cần những lời mát nhất
mát như nước các con sông quê hương nhất là sông gianh ắt hẳn ảnh là người yêu
tha yêu thiết
đến như thi sĩ trường ca gia hạng ba ta còn yêu hơi bị tha bị thiết nữa là mấy ảnh
đang trong ấy nhập kho¹⁰⁷
(thì cứ so sánh khập khễnh thế đi hễ chết cô cậu tây lòng nào đây chịu hết)

Tính đến bữa nay
chấn 10 cái thiên thu tại ngoại¹⁰⁸
rời đây

giời đất nhĩ
cùng hôm nay 23 trên 25 tỉnh thành toàn đất bắc đang lãnh đủ nóng bức
14 địa phương nắng gay nắng gắt những trên 37 độ C
quả này thủ đô lại gương mẫu đầu tàu 39,5 độ C tốt vót
trong ảnh nóng quá chừng¹⁰⁹

là cái chắc

bạn đọc ơi

Ô kê xứ miềng (xin lỗi pha tiếng chút cho ảnh bớt nỗi nhớ nhà)
giờ phủ sóng tận cùng ngõ vắng đồng xa sông sâu non thẳm

thì biết rành về ảnh có lẽ tính phần trăm chỉ khoảng không phẩy không mấy
là cùng

đổ đầu dân số cả nước 99.469.961 người vào ngày 15 tháng 6
theo số liệu mới nhất từ Liên hợp quốc (bác Gúc-Gồ mà điều mời leo thang máy
lên hỏi Chú Cuội cho chắc)

106 "[Trao giải cuộc thi 'Chuyên của những dòng sông'](#)", vietnamnet.vn 25/9/2024.

107 Thành ngữ hiện đại.

108 "Nhất nhật tại tù thiên thu tại ngoại" (Tục ngữ).

109 "Có lẽ trong Anh nóng quá chừng" (Thơ Tố Hữu).

thưa vâng
thế cũng đỉnh rồi
ngần ấy phần trăm
hay dở

đúng sai

yêu ghét

vô can trọng tội¹¹⁰

*bla bla bla*¹¹¹

tùy nhãn quan chủ kiến

mỗi phe

mỗi phái

mỗi nhóm

mỗi người

duy cái vầy phải nhất trí cao quá ngọn cau thối

Ấy là

Hai tá năm qua (trước đó cũng na ná vậy)

giữa ngót hai tá (ang áng thế) bình luận viên

kinh tế chính trị xã hội

chính thống và phản biện

có hồn có phách

ước vọng khai dân trí

báo dưới đất và báo trên trời

không ai - nhấn mạnh không có một ai - đạt tầm ảnh hưởng

hơn ảnh

người dùng bút danh tiện dân toàn cầu hóa nữ nhân giúp việc gia đình

Giọng điệu văn phong

ng nghiêm chỉnh mà rành rẽ (chủ đạo là mạnh mẽ)

sành sỏi lại đại chúng

(đọc phát hiểu liền không vòng vo tam quốc chí)

110 "[Nâng cốc thỉnh cầu Huy Đức](#)"; Thơ Nguyễn Duy, *vanviet.info* 22/9/2024.

111 *Tlđđ*.

kim chỉ nam thực thi “thúc đẩy ranh giới nhưng không vượt qua ranh giới”
cụ thể là
“chỉ trích ôn hoà
ủng hộ mạnh mẽ nhất quán cải cách của đảng nhà nước chính phủ”

những điểm G
trên hình hài chữ S dính hai chuỗi quần vàng đảo ngọc
hậu trường chớp bu nhất
cấp độ vĩ mô nhất

Nói cho ngay
đâu chỉ riêng *VIP* ấy sắm vai
ba
năm
bảy
những điểm rẽ của đất
các lối tỵ của nước

tự bản chất nghề nghiệp định vị vậy rồi
phàm là dân viết báo làm chí
chẳng thể nào thông dong hành giả thọ trì trọn các hạnh của chữ nghĩa

Tiếp câu nữa cho lành
đất nước
chính quyền
thể chế
chúng dân
đâu đâu
nao nào
thế thôi
vậy vậy

nu na nu nống
đếm đầu ngón tay ngón chân
được mấy nơi
đệ tứ quyền thứ thiệt
(đệ tứ quyền thứ dử ư

may còn một chốn thiên đàng
niết bàn chẳng rảnh bao sân vạ này)

Thêm câu này cho vuông
giữa dăm bộ môn dùng ngôn ngữ làm công cụ
hên nhất cánh văn chương

(he he thơ trường ca ta trong trống)

còn có vài cơ duyên
ruổi rong
theo những nhánh sông riêng
đường đất tự mình khơi mở

Biết đâu

biết đâu

kinh qua bùng binh thứ 11 đang hành¹¹²

Phật độ trì

(thêm nhà sư đồng hương đầu đà hộ phụ)

ảnh sẽ thành người-của-văn-học¹¹³

thực sự

trên con thuyền cổ xe

báo chí chính luận

bản thân mình

112 "[Huy Đức đi đâu?](#)" (Phạm Xuân Nguyên, [baotienngdan.com](#) 3/6/2024); "[Bắt ông Trương Huy San \(Osin Huy Đức\) và ông Trần Đình Triển](#)" ([tuoitre.vn](#) 7/6/2024); "[Huy Đức](#)" (Mạnh Kim, [diendan.org](#) 3/6/2024); "[Thiên thu đình luận](#)" (Dương Quốc Chính, [baotienngdan.com](#) 2/6/2024); "[Huy Đức, anh chết cũng được rồi!](#)" (Nguyễn Thị Tịnh Thy, [boxitvn.blogspot.com](#) 8/6/2024); "[Huy Đức](#)" (Nguyễn Thông, [baotienngdan.com](#) 6 kỳ - 6, 9, 11, 25/6 & 4/7/2024); "[Huy Đức](#)" (Đỗ Hoàng Diệu, [baotienngdan.com](#) 25/6/2024); "[Huy Đức](#)" (Huỳnh Văn Hoa, [baotienngdan.com](#) 2/6/2024); "[Sao lại hồ hởi với việc Osin bị bắt?](#)" (Đặng Đình Mạnh, [baotienngdan.com](#) 2/6/2024); "[Ngày Quốc khánh Hoa Kỳ nhớ về Huy Đức](#)", & "[Hôm nay 20-8, nhà báo Huy Đức tròn 62 tuổi](#)" (Phạm Xuân Nguyên, [baotienngdan.com](#) 4/7/2024 & 20/8/2024); "[Nguyễn Duy nhớ Huy Đức nhân dịp lễ 2-9](#)" & "[Nâng cốc thỉnh cầu Huy Đức](#)" (Nguyễn Duy, [baotienngdan.com](#) 6/9/2024, [diendan.org](#) 7/9/2024 & [Tlđđ](#)); "[Thư ngỏ gửi các nhà lãnh đạo Việt Nam phản đối việc bắt giam Trương Huy San \(còn gọi là Huy Đức\)](#)"; (91 học giả, nhà báo, viên chức ngoại giao và nhà nghiên cứu luôn quan tâm đến Việt Nam, [vanviet.info](#) 22/9/2024); "[Giáo sư Mỹ nói về thư ngỏ kêu gọi Việt Nam thả nhà báo Huy Đức](#)" (Peter Zinoman / RFA, [rfa.org](#) 21/9/2024); "[Gần 100 trí thức kêu gọi trả tự do cho nhà báo Huy Đức](#)" ([bbc.com](#) 22/9/2024); "[cho nhà báo Huy Đức](#)" ([bbc.com](#) 22/9/2024); "[Kiến nghị trả tự do cho nhà báo Huy Đức](#)" ([diendan.org](#) 24/9/2024); "[510 người ký kiến nghị trả tự do cho nhà báo Huy Đức](#)" ([boxitvn.blogspot.com](#) 1/10/2024).

113 "[Anh là một con người của văn học](#)"; Phan Thúy Hà, [boxitvn.blogspot.com](#) 3/6/2024.

Phật độ Phật độ
sư hộ sư hộ...

*

... Nhiều chuyện quá
nhức đầu (nghĩ suy) nhức mắt (quan sát)

nào thì chuyển qua cái Phụ lục cho xong
(cũng gọi là Vĩ thanh cho vang cho sang)

về *VIP*

ranh-giới
phức-hợp
một trong các nhân vật trữ tình trường ca biển đảo đang ca...

... Đất nước trải qua bao đại sự
kể từ khi nhất thống sơn hà
ảnh hy hữu nhà-báo-thật-sự
báo giấy báo mạng lại trang *phây*
chính tông trước thì trong khuôn khổ
sau hóa tự do luôn và ngay

trường-ca-ca rinh vào đây theo mẹo mọn
đưa rước người quan trọng
chữ nghĩa thêm sắc long lanh
hiệu quả có màu sóng sánh

Mời bạn ráng coi cho đủ
hai chủ đề phụ đính¹¹⁴ này

*

... *Phụ đính 1*

Nói cho thật đúng
biết rành về ảnh

114 “Phụ đính: *văn bản có nội dung để bổ sung hoặc điều chỉnh nội dung vào tài liệu trước đó*”,
vi. wiktionary.org.

con số phần trăm người dân
không phải không mấy

kể trên
phải tăng vọt lên
không phải mấy
khi tính đến một sự nhớn oí là nhớn

VIP ấy còn là
tác gia sách¹¹⁵ khủng
(định danh 3 trong 1
văn sĩ
sử gia
phóng viên điều tra)

khủng là về đề tài tư liệu thủ pháp
nhất ở khoản chăm chăm nhắm đích
bới tìm sự thật lịch sử ầm nóng hôm kia hôm qua
mà kênh chính thống công khai chưa hoặc chẳng nói ra vì lý do lịch sử
(hi hi lịch sử
lượng con lạc đà đực
cái cóc gì cũng mang chớ)

chớ còn về dung lượng sử tích
bình diện không gian thời gian
vừa phải thôi thậm chí còn thiếu vắng
vài nguyên tắc biên niên lịch sử học phân kỳ
(thì ảnh nào phải dân chuyên nghiệp
sử gia sử thật gì đâu mà cảnh cao rể sâu
cứ vừa tầm B41
tâm trí dững
tay ngang mà nã ý lộn mà viết

tiện dẫn tí tự bạch học vấn
(của chính chủ từng khoác áo sĩ quan chiến trường khủng biên giới tây nam)
“tui là nhà báo hồng có cơ hội được qua trường lớp đi mẹo học hai bận mỗi bận
một năm chỉ lo cày chính sách công đã đủ hết vốn liếng tiếng anh tiếng u tự học

115 “[Bên thắng cuộc](#)”; Huy Đức, vi.wikipedia.org 15/6/2024.

gần như hoàn toàn à mà tui học nghề báo bằng việc đọc và nhìn ngó các nhà báo
liền chị liền anh”¹¹⁶

bộ sách đó chỉ có hai tập bộ
hai tối đọc đứng coi ngời khỏi cần bia hơi cà phê hỗ trợ
(hàng tá tiểu thuyết trữ tình hồi ký tự sự chim hoa cá gái từ các tác gia thế giới giải
thường này nọ đầy mình cũng chữa chắc khiến ta đọc liền tù tì như rứa à nha)

Đấy

bộ biên sử hậu chiến toàn quốc

từ mốc siêu lớn 30 tháng 4 năm 1975 tới cuối thập niên 1990 nhích qua đầu 1991 tí

sợi chỉ hồng xuyên suốt sách quán quýt
chính trị

tác động

ra sao thế nào từ đầu bao lâu

tới các biến động cực khủng toàn xã hội nước nhà

dím chùm nhiều vùng miền thế giới (tất nhiên hình chữ S ta luôn móc nối thiên hạ
cơ mà) có cả một biến động mang tầm dân tộc vóc toàn cầu hàng trăm năm chưa
hề thấy (nhắc đến đây đổ ai cảm lòng nổi về một sự ra-biến-lớn tang thương)

đó

những là cải tạo tư sản công thương nghiệp những là đổi tiền những là vấn đề nhà
cửa đất đai những là bê bối tham nhũng tiêu cực đoán những là băng nhóm
giang hồ những là chiến dịch bài người gốc *bển* những là trại học tập cải tạo những
là vượt biên những là phá rào đồng loạt của nông dân tiểu chủ tiểu thương giành
quyền tự lo áo mặc cơm ăn những là hai cuộc chiến với *bển* nhỏ 1978-1979 rồi *bển*
bự 1979 hai cái những là cuối ôi sao mà thảm khốc hu hu

Sách đấy

độc nhất vô đôi

cực oách

người viết hướng dẫn độc giả

cái nhìn rành mạch mới mẻ của riêng mình

về sự-thật của sự-kiện

bằng ngôn từ báo chí

116 Theo bài "Nhà báo"; FB Trương Huy San / Osin HuyDuc, Tlđđ.

phong cách chính luận
phương pháp phỏng vấn phóng sự
rất những *VVIP*¹¹⁷ (à quả này thì công nhận hơi bị lấy lười nhân chứng đề óc người
đọc đầy tác giả lớn à)

Thử tạt nhanh
điểm một ngón nghề
(các anh bên lãnh vực nhà hàng ẩm thực gọi là
dao thớt chiền xào chế biến bày biện)

“sách cả trăm chủ điểm chủ đề
mỗi điểm mỗi đề ôm ấp hàng núi tư liệu hàng rừng nhân vật
mà vẫn đầu vào đầy chĩnh chu
cứ vát tay lên mũi nghĩ mãi
chả biết ảnh
tổ chức tư liệu
thế nào ra sao từ đâu
mà tòi ra được bộ sách
như răng như rứa
như thể một mình ảnh mà viết nên cái hệ điều hành *Windows* vậy
mọi thứ chạy ro ro
tài thật
tài thật
*tài đến thế là cùng*¹¹⁸

không
không nhà báo nào sánh nổi
dùng chữ ‘nhà báo lớn’ vẫn còn chưa xứng”¹¹⁹
định vị thế vậy coi bộ ổn chăng
“một trong những nhà báo điều tra thực sự đẳng cấp thế giới của đất nước
có nhẽ là nhà báo điều tra đẳng cấp thế giới duy nhất”¹²⁰
góc trời nam

117 Nhân vật rất rất quan trọng, cực kỳ quan trọng; quan trọng hơn cả VIP (“A very very important person or personage”).

118 *Tlđđ.*

119 Theo Tú Trung Hồ bình luận (“[Huy Đức \[Kỳ 5\]](#)”; Nguyễn Thông, [baotienngdan.com](#) 26/6/2024

120 Theo Peter Zinoman, *Tlđđ.*

[...]

*

... *Phụ đính 2*

(xong cái này sẽ hết chương
cái chương nhạy cảm vô lường bạn ơi)

Bạn đã nghe về hai trận hải chiến xa xưa?
Bạn đã biết ai đã thua cả hai lần giữ đất¹²¹?...
Nếu hồng có phần hai này
đâu dễ rước ảnh vô đây
trường ca nhớ thương hải phận
quần đảo bị phỗng trắng tay

(Tiện vui hài tội các bác
trí khò trí ngủ trí thức
trí mơ *việc nhà thì nhác*
bao đồng *vườn chùa hốt rác*
mang tiếng *ăn hại đái nát*¹²²)

Cùng khởi xướng đồng điều hành
phây của ảnh động thủ nhứt
chương trình¹²³ nghe đã muốn khóc
nhịp cầu từ thiện mang tên
quần đảo bị cướp bị mất

không chỉ hỗ trợ gia đình
tử sĩ thương phé hải chiến
quần-đảo-bị-tráo-tên năm
1974 mà tất
cả thân nhân liệt sĩ cựu
chiến thương binh đảo đang còn

xây nhà tiền quà phụ giúp

121 Theo “Bạn đã nghe về trận hải chiến xa xưa? / Bạn đã biết ai đã thắng dưới ánh trăng sao đêm ấy?” ([W. Whitman](#), *Tiđd*).

122 *Các thành ngữ*.

123 “[Nhịp Cầu Hoàng Sa](#)”, [nhipcauhoangsa.com](#).

tất tật bất kể bên nào
cộng hòa cộng sản cộng hết
vô một nhịp cầu thống nhất

còn ối việc xã hội nữa
tay nhà báo lớn cứ vung
quảng bá bán sách văn hữu
giữ môi trường trồng cây rừng

Sớm xuất *kho* thôi Phật độ
ngươi như ảnh sao Phật đi
chớ ngạc nhiên nha độc giả
vừa khi cầm giấy được thả

luôn và ngay queo vô tiệm
ảnh ôm ruột nòi cơm điện
kiếm sự¹²⁴ tòng hạnh chân trần
đận này nợ đời trả hết

quê *choa miêng* vọng đồng hương
thầy ô kê ngay và luôn
sẵn căn cước oách vừa nhận
hai thầy trò một hành hương

đất Phật trực chỉ đánh lễ
bốn thánh địa tứ động tâm
có ảnh ký giả cực xịn
cửa khẩu thông dịch hanh thông

Hoặc tỷ như anh giai *tre xanh*
xanh tự bao giờ phán hơn thánh
“*chú vô tội là vô tội nhá*
chớ có cầu ân xá gần xa
khi mô mẫn án thì ra
thì đi trồng nốt vài ba cánh rừng”¹²⁵

124 Theo [Thích Minh Tuê](#), *wikipedia.org* 16/6/2024.

125 Theo *thơ Nguyễn Duy, TĐĐ*.

Hí hí ta *trường-ca-ca*
bao đồng ở không nhiều chuyện
cầm đèn chạy trước ô tô
số *ri*¹²⁶ bạch thầy Nam Mô...

... Nào chốt chương hồi hóc nhất

chuỗi liên hoàn bài¹²⁷ cực sát
nách sườn tim óc Tổ quốc
ảnh viết

bố ai dám viết
như cuốn sách trắng mini

(quan điểm cá nhân lắm khi
hay dở chưa chấp tùy nghi
cứ la đúng và tức khắc
mỗi khi bị thịt đè người
không thì *bến* đi chết ngắc)

về văn hóa về chiến trận
truyền đời liền núi liền sông
bên ấy bên này thù bạn
khôn lường lãnh hải biên cương

15 bài đó xác quyết
ảnh được biển đảo xướng tên

126 *Xin lỗi (Sorry)*.

127 Huy Đức; FB Trương Huy San và các trang mạng đã dẫn: "[Biên giới tháng Hai \[2009-1979\]](#)" (9/2/2009 viet-studies.net); "[Biên giới cứng, biên giới mềm](#)" (diendan.org 23/2/2009); "[Thông điệp 'Bình Minh II'](#)" (diendan.org 1/6/2011); "[Mồi lửa và Đống củi](#)" (bbc.com 19/5/2014); "[Giá của máu xương](#)" (baotienngdan.com 12/7/2021); "[Hà Nội – Bắc Kinh và việc gọi đúng tên cuộc chiến](#)" (baotienngdan.com 24/07/2021); "[Biên giới tháng Hai và phương Bắc](#)" (baotienngdan.com 16/2/2022); "[Những người chống Trung quốc bằng máu của chính mình \(II\)](#)" (viettin.de 17/2/2023); "[Gạc Ma và Chiến tranh](#)" (baotienngdan.com 14/3/2022); "[Điện và Trung Quốc](#)" (baotienngdan.com 8/6/2023); "[Những đài hương dân lập \[17-2-2023\]](#)" (baotienngdan.com 18/2/2023). "[Người Việt có thực sự hiểu Trung Quốc](#)" (Tlđđ); "[Có ai biết 'Tiếng vọng đèo Khau Chĩa' là cuốn sử liệu đầu tiên về cuộc chiến tranh 17-2-1979](#)" (baotienngdan.com 15/2/2024); "[Hoàng Văn Hoan và những 'nước đi' của Bắc Kinh](#)" (baotienngdan.com 17/2/2024); "Muốn dân biết sử nào".

tỷ như câu nơi chú thích¹²⁸
dân tình đồng nhất tức uất...

... Trường-ca-ca phiên *VIP* nhỉ
chúc dành sức khỏe trụ *kho*
Phật duyên nhiều sắp lại cho
giờ ta lo nồi cơm điện...

CHƯƠNG 10

Tọa độ

ĐỊNH LUẬT QUẦN ĐẢO VÀ ĐOẠN TRƯỜNG QUẦN ĐẢO

... Năm rồi
trường đoạn *Quần Đảo*

mà cũng là đoạn trường sử thi tráng lệ và âu yếm trong bản trường ca lớn
suốt nửa thế kỷ của Đất Nước (nhưng hơi tiếc mấy năm đầu nó chỉ thuộc về
nửa Đất Nước và đó lại chính là nền tảng của tác phẩm ấy
thôi cho qua chuyện trong nhà
kia người hàng xóm thụt ra thụt vào
chuyện trong nhà thôi đi nào
kia hàng xóm người thụt vào thụt ra)

đã làm nên đề thi học sinh giỏi Văn cấp chót toàn quốc (có nhẽ na ná thi Hương thi
Hội ngày xưa nhẽ)

cực oách

thì cũng phải

128 “Năm 1974, nếu người Việt chúng ta ở chung một chiến hào, chắc chắn Hoàng Sa không thể rơi vào tay Trung Quốc. Chắc chắn không có sự kiện HD 981. Chắc chắn Trung Quốc không thể khoan vào những nơi người Việt Nam rất dễ bị tổn thương.” (*Huy Đức*; “[Mồi lừa và Đổng củi](#)”, *bbc.com* 19/5/2014).

vì là cái đề đòi của một trường ca gia tầm hạng nhất về mọi phương diện
trở đến trường văn chương xuyên chiến trường tới chính trường về cổ hương
già

[...]

(Điệp khúc)

... Bạn đã nghe về hai trận hải chiến xa xưa?
Bạn đã biết ai đã thắng cả hai lần cướp đảo?¹²⁹...

Quần Đảo cái mằng miếng địa-chính trị vô cùng nhạy cảm khắp châu thân địa cầu
chớ đâu riêng hình hài chữ S dính hai chuỗi quần vàng đảo ngọc *khổ chứ nhục lắm*
*vừa đau đớn vừa chua xót nhưng thương lắm*¹³⁰
chữ Quần Đảo *trời cao biển rộng*
*nổi đoạ trường còn sống còn đau*¹³¹
trường ca gióng tới đời sau
hai miền *Đảo* mắt ngang đầu trắng tang

Đây

toàn bài

khúc trường ca

vào khuôn thi chọn quốc gia văn tài
nào cùng ngâm ngợi ngắm soi

... QUẦN ĐẢO

Khi ta lớn lên trên đất liền Quần Đảo đã có rồi

129 Theo "Bạn đã nghe về trận hải chiến xa xưa? / Bạn đã biết ai đã thắng dưới ánh trăng sao
đêm ấy?" ([W. Whitman](#), Tlđd).

130 Theo Nguyễn Huy Thiệp (*Truyện ngắn Không Có Vua*); và Huy Đức ([Mồi Lửa Và Đống Củi](#); [b
bc.com 19/52014](#)): "Sáng 1/1/2014, khi nói chuyện với chúng tôi, ông Trần Việt Phương, người
giúp việc của nhiều nhà lãnh đạo Hà Nội - từng sống và làm việc bên cạnh Phạm Văn Đồng và Hồ
Chí Minh từ 1949-1969 - nói: Trong lịch sử nghìn năm giữ nước, chưa có thời nào Việt Nam mất
cảnh giác và chịu lệ thuộc vào Trung Quốc như 'triều đại' ngày nay. Sở dĩ có điều đó là vì chúng ta
đã nhiều lúc ứng xử với tư thế một ông em ngoan, gây thơ tin các ông anh cũng vì tinh thần quốc
tế vô sản."

131 Theo "Chữ tình nghĩa trời cao, đất rộng / Nổi đoạ trường còn sống, còn đau / Mấy lời tâm sự
trước sau / Đôi vàng nhạt nguyệt trên đầu chứng cho" (*Thơ Ngọc Hân công chúa*, bài [Ai Tư Văn](#)
).

Quần Đảo có trong những cái “ngày xưa ngày xưa” cha đi bể mẹ thường hay kể
Quần Đảo bắt đầu với miếng tép bể bây giờ bà ăn
Quần Đảo lớn lên khi dân mình biết làm ghe thuyền mà đánh hải tặc
tóc mẹ thì bới sau đầu
cha mẹ thương nhau bằng gừng cay muối mặn
cái chèo cái buồm thành tên
con cá phải một sóng hai gió đánh bắt ướp phơi
Quần Đảo có từ ngày đó

Quần là nơi anh đến sa trường
Đảo là nơi em ngóng
Quần Đảo là nơi ta hò hẹn
Quần Đảo là nơi em đánh rơi chiếc khăn trong nỗi nhớ thầm
Quần là nơi “con chim phượng hoàng bay về hòn núi bạc”
Đảo là nơi “con cá ngư ông móng nước biển khơi”¹³²

Thời gian trùng dương đằng đẵng
Không gian sóng bão mênh mông
Quần Đảo là nơi dân mình bám trụ¹³³ để Đất Nước đoàn tụ

Quần là nơi Chim về
Đảo là nơi Rồng ở
Lạc Long Quân và Âu Cơ
để ra đồng bào ta trong bọc trứng
100 người con...

[Trữ tình ngoại đề

Chuyện riêng tư tình cảm dẫn đến hình thành quốc gia khởi thủy
hai cụ thủy tổ ăn ở mí nhau lâu mà chả hợp tẹo nào
thời đó đã có tổ hòa giải dân phố đầu
bèn tự nhất trí khỏi cần biểu quyết
chia 50 con theo mẹ lên non
làm gì ra sao trường-ca-ca đang lu bu không đủ thời gian bàn thảo

132 Câu hò Bình-Trị-Thiên.

133 “Bám trụ: Bám lại, trụ lại ở một nơi nào đó, thường là nơi khó khăn, nguy hiểm, để thực hiện cho bằng được mục đích hay công việc gì.” (Tự điển tratu.soha.vn).

50 con theo cha xuống bể
gây dựng duy trì bảo vệ cương vực hải đảo đại dương
số con cái này hẳn sức dài vai rộng thông lệ kiên cường
hậu sinh hòa hợp hòa giải Bình chủng đặc công nước và Lực lượng người nhái
cũng chỉ xách phao bơi theo mệt nghỉ

Phật độ lãnh hải cơ ngơi mọi sự khá chuẩn và ổn
suốt mấy ngàn năm ngót trăm triều đại hậu vua Hùng
phỉ phui xui là mới gần đây thôi từ nửa sau thế kỷ trước thiên hạ tranh chấp mấy
cái bãi rạn đá chìm phân chim còn thúí hoắc hóa thành mỏ vàng hơi

*những giếng dầu trụ vững giữa khơi xa
dầu là máu thấp trên thềm lục địa¹³⁴*

chuyện này cũng chả lạ gì
máu tham hễ thấy hơi đồng thì mê¹³⁵
yêu *Quần* thương *Đảo* nổi chi

rách việc hơn cả là sự sinh với cái địa lục khủng mạn bắc xưa xa vốn chưa biết
gì về dương với hải về biển với bể¹³⁶
(ngoài một việc phải công nhận là siêu khủng
vạn lý trường thành điểm cuối của đại lục nhô hẳn ra biển¹³⁷)
nhắc lại thêm phát uất
thôi trường-ca-ca tiếp
khúc lãng mạn phồn sinh]

*... những ai đã khuất
những ai đang còn
yêu nhau và sinh con đẻ cái
gánh vác phần người đi trước để lại
dặn dò con cháu chuyện mai sau...*

[úi chao úi chao

134 *Thơ Nguyễn Việt Chiến (Bài Tổ Quốc Ở Trường Sa, Tlđd).*

135 *Truyện Kiều (Nguyễn Du).*

136 "[Hải](#)", "[dương](#)" và "[biển](#)"; *Phạm Tuấn Vũ, baobinhdinh.vn 24/07/2019.*

137 "[Vì sao Vạn Lý Trường Thành điểm cuối của Trung Quốc kết thúc dưới biển?](#)", *danviet.vn 1/9/2024.*

nhân bảo thần bảo¹³⁸
chả còn chuyện nào
hơn là mất *Đảo*

ai gọi cứu Đảo
*có ngay có ngay*¹³⁹
hết vang cả nước
bằng chú thích đây¹⁴⁰

sếp lớn tuy chưa cực lớn
xác quyết công khai tây ta chứng kiến
giữa diễn đàn chính sự chính tông
báo mạng đăng tải cũng có vóc có tầm
bàn dân thiên hạ nhào vô *còm*¹⁴¹ tung bùng hoa lá
nói ngoa tí y chang hội nghị siêu mini diên hồng
cũng oách]

hằng năm ăn đâu làm đâu
*cũng biết cú đầu nhớ ngày giỗ *Đào**

(19 tháng 1
14 tháng 3
dương lịch hai ngày
hai miền *Đảo* mất)

trong anh và em hôm nay
*đều có một phần *Quần Đảo**
khi hai đứa cầm tay
*Quần *Đảo* trong chúng mình hài hoà nồng thắm*
khi chúng ta cầm tay mọi người
*Quần *Đảo* vẹn tròn to lớn*

138 Thành ngữ.

139 Theo bài thơ [Xe Chữa Cháy](#) (Phạm Hồ).

140 “Hoàng Sa là của Việt Nam. Trung Quốc đã dùng vũ lực để chiếm Hoàng Sa và nhất định chúng ta phải đòi lại. Đòi tôi, đòi các bạn chưa đòi được thì con cháu chúng ta sẽ tiếp tục đòi lại”. Phó thủ tướng Vũ Đức Đam đã khẳng định như vậy tại cuộc đối thoại với các nhà khoa học Việt Nam vào sáng 17.5.[2016] (“[Nhất định phải đòi lại Hoàng Sa](#)”; Thu Hằng, [thanhnien.vn](#) 18/5/2014).

141 Comment (Bình luận).

mai này con ta lớn khôn
con sẽ mang Quần Đảo đi xa
đến những tháng ngày mơ mộng
em ơi em Quần Đảo là máu xương của mình
phải biết bảo vệ¹⁴²
không thể san sẻ cho kẻ cướp
phải biết hoá thân cho dáng hình Đất Nước
làm nên Quần Đảo muôn đời¹⁴³...

CHƯƠNG KẾT

Bờ nam cảng biển tập kết

(Diệp khúc)

... Bạn đã nghe về hai trận hải chiến xa xưa?
Bạn đã biết ai đã thua cả hai lần giữ đảo?¹⁴⁴...

[...]

Nửa thế kỷ
chấn

75 cột mốc thịt xương
gió trời cao lãnh hải

tiên phong
Trung tá

142 “Bảo vệ: Chống lại mọi sự huỷ hoại, xâm phạm để giữ cho được nguyên vẹn; bênh vực bằng lý lẽ để giữ vững ý kiến, quan điểm.” (Tự điển tratu.soha.vn).

143 Theo chương [Đất Nước](#), trường ca Mặt Đường Khát Vọng (Nguyễn Khoa Điềm); “[Nhà thơ Nguyễn Khoa Điềm: Hãy để người trẻ tự cảm nhận về Đất Nước](#)” (Nhật Linh, tuoitre.vn 27/6/2024); “[Nguyễn Khoa Điềm - Khát vọng lắng lẽ](#)” (VTV youtube.com 13/2/2014); “[Rap Bài Thơ Đất Nước \(Nguyễn Khoa Điềm\) - Mạnh Hakyno](#)” (youtube.com 12/5/202); “[Đất Nước - Tác giả Nguyễn Khoa Điềm / Qua bài hát Pop](#)” (youtube.com 1/7/2024).

144 Theo “Bạn đã nghe về trận hải chiến xa xưa? / Bạn đã biết ai đã thắng dưới ánh trăng sao đêm ấy?” [W. Whitman](#), *Tiếng*).

Hạm trường hộ tống hạm HQ-10¹⁴⁵

*các anh chết làm gì có mộ
làm gì có đất cho máu tụ thành hòn
máu tan loãng thân thể chìm mất dạng
chỉ còn đảo trên nền đất nước giữa trùng dương
điều khốn nạn vẫn là cả khi máu đổ
đảo chưa gần chưa thật đảo của chúng ta¹⁴⁶
thêm nhiều lần Tổ quốc phải sinh ra¹⁴⁷*

Ô hô ai tai

75 liệt sĩ anh hào
đảo xanh máu đỏ sóng gào đòi tên

Trường ca quần đảo

Trường ca quần đảo

Trường ca quần đảo...

145 "[Hải chiến Hoàng Sa 1974](#)" & "[Nguy Văn Thà](#)" (vi.wikipedia.org 19/1/2024); "[50 năm Hải chiến Hoàng Sa: Bài học lớn cho Việt Nam](#)" (Toshi Yoshihara & Mỹ Hằng, bbc.com 16/1/2024).

"[Trung Quốc hành hung ngư dân Việt Nam](#)", bbc.com 5/10/2024:

Tuyên bố của Mỹ, Anh, Úc, Canada, Philippines đã đồng loạt lên án (việc phía Trung Quốc đánh bị thương, tịch thu tài sản ngư dân Việt Nam vào ngày 29/9) được đăng tải vào ngày 4/10, hai ngày sau khi Bộ Ngoại giao Việt Nam chỉ đích danh Trung Quốc là thủ phạm. "Tuyên bố của Việt Nam được đánh giá là mạnh mẽ và thẳng thắn hơn những lần trước, gọi cách đối xử của Trung Quốc với các ngư dân là 'thô bạo'. Sự việc xảy ra vào ngày 29/9, khi lực lượng thực thi pháp luật của Trung Quốc trấn áp, đánh bị thương, tịch thu tài sản của ngư dân Việt Nam thuộc tàu cá QNg 95739 TS (tỉnh Quảng Ngãi) 'trong khi đang hoạt động tại khu vực quần đảo Hoàng Sa của Việt Nam'. Đáng chú ý, những ngày gần đây, báo chí nhà nước ở Việt Nam cũng đăng một số bài viết về những hành động nguy hiểm của Hải cảnh Trung Quốc, lên án hành động tấn công ngư dân Quảng Ngãi, gọi đây là hành động "phi pháp". Dự án Đại Sự Ký Biển Đông nói với BBC ngày 2/10 rằng vụ tấn công tàu của thuyền trưởng Nguyễn Thanh Biên nằm trong khu vực Đá Chim Én.

Quần đảo Hoàng Sa được Việt Nam tuyên bố chủ quyền nhưng lại đang nằm dưới sự quản lý của Trung Quốc. Suốt thế kỷ 20 và những thập niên đầu thế kỷ 21, nơi đây là tâm điểm của nhiều xung đột giữa Việt Nam và Trung Quốc. Trong đó, trận Hải chiến Hoàng Sa vào năm 1974 là một dấu mốc quan trọng, khi Trung Quốc hoàn thành việc chiếm hữu trên thực tế đối với quần đảo này sau một trận chiến ngắn ngủi với Việt Nam Cộng hòa. Trận hải chiến cách đây hơn 50 năm đã giúp Trung Quốc tạo lập những "tiền đồn" vững chắc, từ đó đẩy mạnh các yêu sách của họ trên Biển Đông. Cũng từ đó, Biển Đông trở thành một trong những nơi rất dễ phát sinh xung đột."

146 Theo bài thơ [Gửi Quần Đảo Trường Sa](#) (Đỗ Nam Cao, *Tiđđ*).

147 Theo bài thơ [Tổ Quốc Ở Trường Sa](#) (Nguyễn Việt Chiến, *Tiđđ*).

Hà Nội & Sài Gòn (Phác thảo 19/1)

Vancouver (Chấp bút 14/3 - Hoàn thành 28/8 - Tu chỉnh 8/10/2024

ĐỖ QUYÊN

Hết